

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ

**КАФЕДРА ТУРИСТИЧНОГО ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО
БІЗНЕСУ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор ВНПЗ «Дніпровський
гуманітарний університет»

Олег КИРИЧЕНКО

____.____.____2023

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА В ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОМУ
ГОСПОДАРСТВІ**

	(назва навчальної дисципліни)
Освітній ступінь	бакалавр
	(назва ступеня вищої освіти – бакалавр або магістр)
Спеціальність	241 ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА
	(шифр і назва)
Освітня програма	«ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА» Наказ № 39-02 від 01.06.22
	(назва, дата і № наказу про затвердження ОП)
Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
	(обов'язкова або вибіркова)
Мова навчання:	українська

Дніпро – 2023

Назва навчальної дисципліни «Економіка підприємства в готельно-ресторанному господарстві» // Робоча програма навчальної дисципліни – Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2023. 16 с.

РОЗРОБНИК(-И): Лисенко О. В., доцент кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу, кандидат економічних наук.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри ТГРБ № 9 від 17.05.2023 р.

Схвалено Вченою радою університету, рекомендовано для використання в освітньому процесі протягом 5 років. Протокол № від 2023

(до 5 років)

Метою вивчення навчальної дисципліни «Економіка підприємства в готельно-ресторанному господарстві» є набуття необхідного рівня комплексних знань з основних розділів прикладної економіки, організації та результативності господарювання підприємства як основної ланки суспільного виробництва.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни знання з дисциплін: «Економічна теорія», «Філософія»,.

Результати вивчення навчальної дисципліни «Економіка підприємства в готельно-ресторанному господарстві».

В результаті засвоєння майбутніми фахівцями навчальної дисципліни «Економіка підприємства в готельно-ресторанному господарстві», формуються наступні компетентності:

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність працювати в команді.

ЗК6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК9. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Уміння займати активну життєву позицію та розвивати лідерські якості, здатність до критики та самокритики.

ЗК13. Здатність здійснювати комунікаційну діяльність, логічно вірно, аргументовано доводити власну думку та відстоювати власну позицію.

СК3. Здатність використовувати на практиці основи діючого законодавства в сфері готельного та ресторанного бізнесу та відстежувати зміни.

СК4. Здатність формувати та реалізовувати ефективні зовнішні та внутрішні комунікації на підприємствах сфери гостинності, навички взаємодії.

СК6. Здатність проектувати технологічний процес виробництва продукції і послуг та сервісний процес реалізації основних і додаткових послуг у підприємствах (зкладах) готельно-ресторанного та рекреаційного господарства.

СК9. Здатність здійснювати підбір технологічного устаткування та обладнання, вирішувати питання раціонального використання просторових та матеріальних ресурсів.

СК10. Здатність працювати з технічною, економічною, технологічною та іншою документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом готельного та ресторанного бізнесу.

СК12. Здатність ініціювати концепцію розвитку бізнесу, формулювати бізнес-ідею розвитку суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 2. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії готельної та ресторанної справи, організації обслуговування споживачів та діяльності суб'єктів ринку готельних та ресторанних послуг, а також суміжних наук.

ПРН 4. Аналізувати сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності та рекреаційного господарства.

ПРН 5. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.

ПРН 6. Аналізувати, інтерпретувати і моделювати на основі існуючих наукових концепцій сервісні, виробничі та організаційні процеси готельного та ресторанного бізнесу.

ПРН 7. Організовувати процес обслуговування споживачів готельних та ресторанних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.

ПРН 13. Визначати та формувати організаційну структуру підрозділів, координувати їх діяльність, визначати їх завдання та штатний розклад, вимоги до кваліфікації персоналу.

ПРН 15. Розуміти економічні процеси та здійснювати планування, управління і контроль діяльності суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.

ПРН 16. Виконувати самостійно завдання, розв'язувати задачі і проблеми, застосовувати їх в різних професійних ситуаціях та відповідати за результати своєї діяльності.

ПРН 20. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПРН 23. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

ПРН 24. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

ПРН 25. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПРН 26. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності відповідно до чинних законодавчих, нормативно-правових актів щодо забезпеченні діяльності закладів готельного та ресторанного бізнесу

Обсяг навчальної дисципліни: Додатки 1.1, 1.2. *(оновлюється щорічно).*

Програма навчальної дисципліни

ТЕМА 1. Підприємство в сучасній системі господарювання

Визначення, цілі й напрями діяльності підприємства. Класифікація і структура підприємств. Правові засади функціонування підприємства. Добровільні

форми об'єднання підприємств. Внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства. Підприємництво як сучасна форма господарювання. Галузева структура економіки і промисловості України. Сутність і функції процесу управління підприємством як складною системою. Структура системи управління, її класифікаційні ознаки. Різновиди управління на підприємстві. Методи управління підприємством. Організаційна структура управління підприємством. Вищі органи державного управління підприємствами. Шляхи вдосконалення управління підприємством.

ТЕМА 2. Ресурси підприємства. Основні фонди.

Поняття про трудові ресурси, персонал, кадри підприємства. Класифікація і структура персоналу підприємства. Показники наявності та руху персоналу. Визначення планової чисельності окремих категорій персоналу. Кадрова політика і система управління персоналом. Зарубіжний досвід управління персоналом. Сутність, структура і класифікація основних фондів. Оцінка вартості основних фондів. Показники руху основних засобів. Фізичне й моральне зношення. Просте відтворення основних фондів. Амортизація. Показники використання основних фондів. Розширене відтворення основних фондів. Виробнича потужність: види та методи визначення. Шляхи поліпшення використання основних фондів на підприємстві.

ТЕМА 3. Оборотні засоби підприємства

Сутність, склад та структура оборотних засобів. Джерела утворення оборотних засобів. Нормування оборотних засобів. Показники використання оборотних засобів. Шляхи поліпшення використання оборотних засобів. Сутність і склад нематеріальних ресурсів. Характеристика об'єктів промислової та інтелектуальної власності. Нематеріальні активи. Оцінювання вартості й амортизації нематеріальних активів.

ТЕМА 4. Організація діяльності підприємства

Інвестиції, їх види і характеристика. Сутність і класифікація капіталовкладень підприємства. Загальні принципи й етапи планування капіталовкладень на підприємствах. Оцінювання ефективності капіталовкладень підприємства. Фінансові інвестиції і оцінювання їх ефективності. Управління інвестиційною діяльністю підприємства. Поняття і класифікація інноваційних процесів. Науково-технічний прогрес, його основні напрями. Оцінювання рівня НТП. Організаційний прогрес. Оцінювання економічної ефективності нововведень.

ТЕМА 5. Організація виробництва. Інфраструктура підприємства

Техніко-технологічна база виробництва: складові та тенденції розвитку. Класифікація виробничих процесів. Принципи організації виробництва. Організаційні типи виробництва. Виробничий і технологічний цикли. Способи поєднання технологічних операцій. Методи організації виробництва. Суспільні форми організації виробництва. Поняття, види і значення інфраструктури підприємства. Система технічного обслуговування виробництва: загальна характеристика. Ремонтне господарство. Інструментальне господарство. Транспортне господарство. Енергетичне господарство. Складське господарство. Соціальна інфраструктура підприємства. Капітальне будівництво.

ТЕМА 6. Планування діяльності підприємства

Мета й принципи державного регулювання економіки. Напрями і методи державного регулювання економіки. Методологічні основи планування. Класифікація методів планування. Стратегія розвитку підприємства. Тактичне планування. Оперативне планування. Бізнес-планування. Маркетингова діяльність підприємства: принципи, концепції, стратегія і тактика. Якість і конкурентоспроможність продукції підприємства. Стандартизація і сертифікація продукції. Державний нагляд за якістю продукції та внутрішньовиробничий технічний контроль якості на підприємстві. Розрахунок економічного ефекту як наслідку підвищення якості продукції. Чинники підвищення якості та конкурентоспроможності продукції підприємства.

ТЕМА 7. Основні результати діяльності підприємства

Поняття продуктивності праці. Виробіток і трудомісткість. Методи визначення виробітку. Факторне дослідження приросту продуктивності праці. Регламентація праці в часі. Мотивація праці на підприємстві. Оплата праці: сутність, функції. Державна політика у сфері оплати праці. Форми оплати праці. Загальна характеристика витрат підприємства. Класифікація витрат підприємства. Поняття собівартості продукції. Планування собівартості продукції підприємства. Калькулювання собівартості продукції. Значення і шляхи зниження собівартості продукції в умовах ринкової економіки.

ТЕМА 8. Ціни на продукцію. Фінансово-економічні результати діяльності підприємств

Сутність і функції ціни. Система цін і їх класифікація. Зовнішні та внутрішні чинники впливу на формування ціни. Стратегія і тактика ціноутворення. Законодавче регулювання і контроль за ціноутворенням згідно із законодавством України. Державна політика ціноутворення та соціальний захист населення. Формування доходу підприємства. Прибуток підприємства і

його формування в умовах ринкових відносин. Рентабельність продукції і виробництва. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства. Поняття про банкрутство підприємства. Сутність реструктуризації підприємства, її завдання й форми. Санація суб'єктів господарювання.

ТЕМА 9. Сутність і функції ціни. Закон попиту і пропозиції. Рівноважна ціна.

Визначення поняття «ціна». Визначення поняття ціни К. Марксом. Визначення поняття ціни в класичній політекономії. Визначення поняття ціни в теорії витрат виробництва і теорії граничної корисності. Функції ціни. Категорії цін. Види цін. Вплив цін на діяльність фірми. Вплив цін на зовнішнє і на внутрішнє середовище підприємства. Державне регулювання ринку і цін. Закон України «Про ціни і ціноутворення».

Попит, пропозиція та вільні ціни на ринку. Закон попиту. Еластичність попиту, коефіцієнт еластичності попиту. Закон пропозиції. Еластичність пропозиції, коефіцієнт еластичності пропозиції. Пряма еластичність попиту за ціною. Еластичність пропозиції за ціною. Ринкова рівновага. Ціна рівноваги. Крива байдужості, Функція корисності двох товарів. Динаміка зміни ціни рівноваги.

ТЕМА 10. Загальна характеристика витрат на виробництво продукції (надання послуг). Сукупні витрати і собівартість продукції (послуг).

Економічні (альтернативні) витрати. Зовнішні та внутрішні витрати. Постійні витрати. Змінні витрати. Середні валові, середні постійні, середні змінні витрати. Граничні витрати, ефект масштабу виробництва. Витрати на одиницю продукції. Витрати як складова собівартості продукції. Управління витратами на підприємстві. Критичний обсяг виробництва (точка беззбитковості).

Сукупні витрати підприємства. Кошторис виробництва. Склад матеріальних витрат кошторису виробництва. Калькуляція собівартості одиниці продукції. Загальні статті калькуляції одиниці продукції. Собівартість валової, товарної і реалізованої продукції. Собівартість реалізованої продукції. Параметричні методи оцінювання собівартості новоствореного товару.

ТЕМА 11. Прибуток як частина ціни. Види цін. Методи та фактори ціноутворення.

Прибуток як основне джерело фінансування розвитку підприємства. Валовий, маржинальний та операційний прибуток. Джерела формування прибутку. Напрямки використання прибутку підприємств. Взаємозв'язок та відмінності доходу та прибутку підприємства. Види цін. Структура оптової

ціни. Основні види цін і тарифів за окремими класифікаційними ознаками. Оптові та роздрібні ціни. Систему франкування цін при транспортуванні.

Поняття «кон'юнктура ринку». Вільні, регульовані, фіксовані ціни. Оптові, роздрібні, договірні (контрактні), ціни внутрішнього ринку та світові. Специфічні чинники ціноутворення. Методи ціноутворення. Фактори ціноутворення, а саме: тип ринку, вид галузі та категорія товару, характеристики споживчого попиту й еластичності ціни. Сутність, мета і роль цінової політики. Активна та пасивна цінова політика.

ТЕМА 12. Ціноутворення в умовах досконалої конкуренції. Поняття про ринкову структуру та її види. Стратегії ціноутворення.

Конкуренція, її види та основні риси. Досконала конкуренція. Основні риси досконалої конкуренції. Ціноутворення в умовах досконалої конкуренції. Монополія. Основні риси монополії. Риси монополістичної конкуренції. Ціноутворення в умовах монополії. Олігополія. Основні риси олігополії. Ціноутворення в умовах олігополії.

Політика зміни поточних цін. Випадки, коли зниження цін виправдане. Залежність зміни поточних цін та еластичності попиту. Вплив зміни поточних цін на прибуток. Реакція конкурентів на зміну цін. Реакція фірми на зміну цін. Поняття про цінову стратегію фірми. Значення цінових стратегій в економіці країни. Фактори, що впливають на цінову стратегію фірми. Цінова стратегія фірми в ринковій ситуації. Маркетингова інформація при виборі цінової політики. Маркетингові стратегії цін. Цінові лінії, діапазон цін. Ознаки не функціонування цінових стратегій.

Тема 13. Бізнес-план. Характеристика розділів I та II (Опис галузі й компанії).

Бізнес-план як документ, який містить систему ув'язаних в часі та просторі та узгоджених з метою і ресурсами заходів і дій, спрямованих на отримання прибутку, внаслідок реалізації підприємницького проекту. Мета розробки бізнес-плану. Цілі, місія, інформаційна база, методи та принципи бізнес-планування. Загальна логіка процесу стратегічного планування на підготовчій стадії. Аналіз галузевих факторів на підготовчій стадії розробки бізнес-плану. Перспективність галузі, в якій планує вести діяльність підприємство, базуючись на таких характеристиках, як темпи зростання обсягів виробництва і реалізації продукції (надання послуг), зміна рівня конкуренції, особливості проходження певної стадії життєвого циклу продукції або навіть розвитку галузі, напрями зміни споживчих смаків та переваг. Сильні та слабкі сторони підприємства, SWOT-аналіз проекту.

Стратегія досягнення цілей. Розділ I: загальна характеристика підприємства та його продукції (послуг). Опис галузі і компанії. Висвітлення питання розкриття концепції поведінки підприємства у галузі.

Тема 14. Розділи III і IV бізнес-плану. Опис послуг (товарів). Продажі й маркетинг.

Обґрунтування існування та місткості ринку, на якому планується здійснювати реалізацію продукції (надання послуг) підприємства. Послідовність розробки розділу бізнес-плану «Дослідження ринку» (Опис послуг (товарів)). Процедура сегментації споживачів. Позиціонування товарів (послуг) на ринку. Прогнозна оцінка обсягів річних продаж. Кількісні методи прогнозування обсягів доходу. Компоненти розробки стратегії маркетингу: формування цінової політики підприємства; обґрунтування каналів збуту продукції; вибір способів організації рекламної кампанії; формування політики підтримки продукції (послуг) підприємства на ринку. Товарна політика підприємства. Фінансові потреби на реалізацію плану маркетингу, інформація про які в подальшому буде перенесена до розділу «Фінансовий план». Розподіл бюджету витрат на маркетинг. Прогнозування доходу від реалізації продукції.

Тема 15. Розділи V, VI бізнес-плану. Виробничий план. Організаційний план.

Цілі розробки розділу «Виробничий план» і відповіді на питання: де буде виготовлятися продукція підприємства; якою є послідовність виконання виробничих операцій; які машини та обладнання потрібні для виробничого процесу; яка вартість придбання чи оренди машин, обладнання, устаткування та суми амортизаційних відрахувань ін. Формування «Виробничого плану» на основі плану збуту продукції (складеного у «Маркетинг-плані») та запроектованих виробничих потужностей підприємства. Основні ресурсні обмеження у «Виробничому плані» - планова виробнича потужність. Планування виробничої програми підприємства. Планування потреб в основних і оборотних фондах. Потреби у персоналі. Умовно-постійні й умовно-змінні витрати, точка. Кошторис витрат та калькуляція собівартості одиниці продукції. Розділ «Організаційний план» і обґрунтування вибору форми власності (приватна, колективна, комунальна, державна, змішана) та правового статусу і форми господарювання. Вибір організаційної структури управління підприємством. Кадрова політика підприємства.

Тема 16. Розділи VII і VIII, IX, X бізнес-плану. Фінансовий план. Оцінка ефективності проекту. Гарантії та ризики компанії. Резюме.

Показники «Фінансового плану» і їх значення для прийняття кінцевого рішення щодо прийнятності підприємницького проекту для подальшої його реалізації. Мета цього розділу бізнес-плану і відповідь на питання щодо терміну окупності інвестицій по проекту та обґрунтування основних показників його ефективності. Загальна сума інвестицій для реалізації підприємницького проекту: витрати на формування основного (необоротного) капіталу і оборотного капіталу, виробничі витрати та витрати на збут. Основні табличні

форми фінансового плану: план руху грошових коштів (план доходів та витрат); план чистого доходу; проектний баланс. Очікувані фінансові коефіцієнти: ліквідність і платоспроможність підприємства у кожному з періодів реалізації підприємницького проекту; та показники, які свідчать про доцільність прийняття рішення про реалізацію підприємницького проекту. Оцінка ефективності діяльності підприємства. Показник рентабельності. Чиста поточна вартість по кожному періоду реалізації підприємницького проекту, внутрішня норма окупності, період окупності. Точка беззбитковості бізнес-проекту. Перевірка бізнес-плану за двома напрямками: експертиза планового документа; експертиза бізнес-проекту.

Види та сутність підприємницького ризику. Ризик як рівень фінансових втрат, що виражається у можливості недосягнення поставленої мети, у невизначеності і суб'єктивності оцінки прогнозованого результату. Види ризиків. Втрати від ризику в підприємницькій діяльності: матеріальні, трудові, фінансові, втрати часу, спеціальні види втрат. Методи оцінки ризику: метод коригування норми дисконту; метод достовірних еквівалентів (коефіцієнтів вірогідності); аналіз чутливості, метод сценаріїв, метод дерева рішень. Показники рівню ризикованості підприємницького проекту: дисперсія, стандартне відхилення та коефіцієнт варіації. Резюме, його мета і структура.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль – це перевірка рівня засвоєння знань, навичок, вмінь та інших компетенцій за певний період навчання (навчальний семестр, навчальний рік).

З навчальної дисципліни «Економіка підприємства в готельно-ресторанному господарстві» передбачено:

- для денної форми навчання – екзамен;
- для заочної форми навчання – екзамен.

Політика курсу, критерії та засоби оцінювання успішності навчання

Політика курсу: обов'язкове відвідування лекційних, семінарських та практичних занять; гідна поведінка в аудиторії; обов'язкове відвідування консультацій

За кредитно-модульною системою викладення навчальної дисципліни «Економіка підприємства в готельно-ресторанному господарстві» застосовуються такі основні види контролю знань:

1. поточний контроль – систематично на різних навчальних заняттях впродовж семестру у формах:
2. усне опитування;
3. письмові контрольні експрес-роботи;
4. тестовий контроль;
5. підсумковий контроль – у кінці семестру після вивчення навчальної дисципліни у формі екзамену.

За рішенням викладача або кафедри *нараховуються заохочувальні бали* за наступні види робіт:

- за систематичну продуктивну активність під час проведення аудиторних занять;
- за виконання творчих завдань підвищеної складності (конкретне значення визначає викладач);
- за участь у конференціях, олімпіадах, іншій науковій, методичній роботі тощо.

Умови ліквідації заборгованостей з поточної роботи: здобувачі, які пропустили семінарські заняття або лекції, мають можливість відпрацювати заборгованості під час консультацій, що проводяться викладачем, відповідно до графіку консультацій. Для отримання певної кількості балів здобувач має можливість усно відповісти на питання теми, за якою він має заборгованість або виконати індивідуальну роботу, що складається з завдань, визначених викладачем в кожному окремому випадку (в залежності від обсягу заборгованості).

Обов'язковою умовою при нарахуванні загальної кількості балів здобувачу є необхідність дотримання принципів політики доброчесності. Дотримання *академічної доброчесності* передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Якщо має місце виявлення випадків академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, списування, обману з боку здобувачів встановлюється академічна відповідальність. До здобувачів застосовуються види відповідальності, передбачені частинами 6 та 7 статті 42 Закону України «Про освіту».

Поточна атестація проводиться після вивчення теми № 8 у вигляді письмового опитування.

Підсумкове оцінювання: умови для складання екзамену: до екзамену допускаються здобувачі вищої освіти, які пройшли оцінювання за усіма формами поточного контролю, передбаченого робочою програмою.

Критерії переведення оцінок за 100-бальною шкалою у національну шкалу та шкалу ЄКТС

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою (екзамен /залік)	Оцінка за шкалою ЄКТС	
		Оцінка	Пояснення
90–100	Відмінно	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний у повному

			обсязі; сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; усі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі.
83–89	Добре	В	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; усі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінена кількістю балів, близькою до максимальної .
75–82		С	«Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком; в основному сформовані практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; усі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінена мінімальною кількістю балів, деякі види завдань виконані з помилками.
68–74	Задовільно	Д	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний не повністю , але прогалини не носять істотного характеру; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки .
60–67		Е	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовані деякі практичні навички роботи; частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального .
35–59	Незадовільно	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовані необхідні практичні навички роботи; більшість навчальних завдань не виконано або якість їх виконання оцінено кількістю балів, близькою до мінімальної ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання).
1–34		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не засвоєний; не сформовані необхідні практичні навички роботи; усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки або не виконані взагалі ; додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань.

Розподіл балів за формою навчання та контролю для навчальної дисциплін

ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ		
Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль ЕКЗАМЕН (Е)
Аудиторна робота	Самостійна (індивідуальна) робота	
≤ 40	≤ 20	
≤ 60		≤ 40
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК+ Е ≤ 100		

ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ		
Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль ЕКЗАМЕН (Е)
Аудиторна робота	Самостійна (індивідуальна) робота	
≤ 20	≤ 40	
≤ 60		
		≤ 40
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК+ Е ≤ 100		

ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ

Розподіл балів, які отримують студенти Критерії оцінювання аудиторної роботи Здобувачів

Аудиторні заняття (індивідуальна робота, Самостійна робота)									Підсумкова атестація (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Сам. Раб.		100
5	5	5	5	5	5	5	5	20		
60									40	

Умовні позначення: T1 – T8 – теми лекцій; Сам. Раб. – самостійна робота; 5; 20; 40; 60; 100 – максимально можлива кількість балів;

Критерії оцінювання різноманітних видів навчальної роботи (поточний контроль; письмові роботи; тестування; індивідуально-дослідні завдання; самостійні завдання; практичні завдання)

Метод демонстрування результатів навчання	Бал
Теми 1-8	
Письмовий звіт по запитанням, обраним викладачем (2 запитання) щодо завдань для самостійної роботи до практичного заняття (За кожною темою)	2
Рішення задач	2
Інформативний реферат на запитання, обране Здобувачем самостійно за індивідуальними завданнями до практичного заняття. (За кожною темою)	1
Разом за тему	5
Поточний контроль	20

Критерії оцінювання аудиторної роботи Здобувачів

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні предметної області навчальної дисципліни
4	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями . Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні предметної області навчальної дисципліни.
3	Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні ; практичні навички та вміння мають поверхневий характер , потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками .
2	Питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру ; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки , які потребують подальшого усунення.
1	Студент не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань.
0	Відсутність на занятті

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

Розподіл балів, які отримують студенти

Аудиторні заняття (індивідуальна робота, Самостійна робота, к/р тощо)						Підсумкова атестація (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1							
T1-T2	T3-T4	T5-T6	T7	T8	П		100
10	10	10	10	10	10		
60						40	

Умовні позначення: T1 – T8 – теми; П – поточний контроль; 10; 40; 60; 100 – максимально можлива кількість балів;

**Критерії оцінювання
різноманітних видів навчальної роботи
(поточний контроль; письмові роботи; тестування; індивідуально-дослідні завдання; самостійні завдання; практичні завдання)**

Метод демонстрування результатів навчання	Бал
Теми (1-2), (3-4), (5-6)	
Письмовий звіт по запитанням, обраним викладачем (2 запитання) щодо завдань для самостійної роботи до практичного заняття (За кожною темою)	2
Рішення задач	3
Разом за тему	5
Теми 7, 8	
Письмовий звіт по запитанням, обраним викладачем (4 запитання) щодо завдань для самостійної роботи до семінарського заняття (За кожною темою)	5
Рішення задач	5
Разом за тему	10

Критерії оцінювання аудиторної роботи Здобувачів з

БАЛЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5;10	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні предметної області навчальної дисципліни
4;8	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями . Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні предметної області навчальної дисципліни.
3;6	Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні ; практичні навички та вміння мають поверхневий характер , потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками .
2;4	Питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру ; практичні навички та вміння сформовані недостатньо ; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки , які потребують подальшого усунення.
1;2	Студент не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань.
0	Відсутність на занятті

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

**Інформаційне та методичне забезпечення навчальної дисципліни
(рекомендовані джерела інформації)**

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
 2. Конспект лекцій (скорочений).
 3. Плани семінарських (практичних) занять.
 4. Завдання та тематика контрольних робіт для студентів-заочників.
 5. Інструктивно-методичні матеріали до лекційних занять.
 6. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських (практичних) занять.
 7. Завдання для виконання письмових модульних робіт.
 8. Роздатковий матеріал.
 9. Екзаменаційні (залікові) білети з дисципліни.
- Додаток 2 (оновлюється щорічно та/або в разі необхідності)*

Додаток 1.1.
до Робочої програми з навчальної
дисципліни

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор ВНПЗ «Дніпровський
гуманітарний університет»

Тетяна АЛФЬОРОВА
2023

ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економіка підприємства в готельно-ресторанному господарстві

(назва навчальної дисципліни)

Освітній ступінь бакалавр Спеціальність 241 «Готельно-ресторанна справа»
(назва ступеня вищої освіти) (шифр і назва)

на 2023 / 2024 навчальний рік

Форма навчання ДЕННА Обсяг 4 кредитів ЄКТС, (120 годин)
Кафедра Туристичного та готельно-ресторанного бізнесу
(назва факультету (-ів))

Курс II Групи ГР-22

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна (індивідуальна) робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практ. заняття	
1	2	3	4	5	7	8	
1	ТЕМА 1. Підприємство в сучасній системі господарювання	21	12	2	2	2	9
2	ТЕМА 2. Ресурси підприємства. Основні фонди	15	6	2	2	2	9
3	ТЕМА 3. Оборотні засоби підприємства	15	6	2	2	2	9
4	ТЕМА 4. Організація діяльності підприємства	15	6	2	2	2	9
5	ТЕМА 5. Організація виробництва. Інфраструктура підприємства.	15	6	2	2	2	9
6	ТЕМА 6. Планування діяльності підприємства.	15	6	2	2	2	9
7	ТЕМА 7. Основні результати діяльності підприємства	15	6	2	2	2	9

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна (індивідуальна) робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практ. заняття	
1	2	3	4	5	7	8	
8	ТЕМА 8. Ціни на продукцію. Фінансово-економічні результати діяльності підприємств	15	6	2	2	2	9
	Разом за семестр	120	48	16	16	16	72
	Форма підсумкового контролю	екзамен					

Економіка підприємства в готельно-ресторанному господарстві

(назва навчальної дисципліни)

Освітній ступінь бакалавр Спеціальність 241 «Готельно-ресторанна справа»
 (назва ступеня вищої освіти) (шифр і назва)

на 2024/ 2025 навчальний рік

Форма навчання ДЕННА Обсяг 4 кредитів ЄКТС, (120 годин)
 кафедра Туристичного та готельно-ресторанного бізнесу
 Курс III Групи ГР-22

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна (індивідуальна) робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практ. заняття	
1	2	3	4	5	7	8	
1	ТЕМА 9. Сутність і функції ціни. Закон попиту і пропозиції. Рівноважна ціна.	15	6	2	2	2	9
2	ТЕМА 10. Загальна характеристика витрат на виробництво продукції (надання послуг). Сукупні витрати і собівартість продукції (послуг).	15	6	2	2	2	9
3	ТЕМА 11. Прибуток як частина ціни. Види цін. Методи та фактори ціноутворення.	15	6	2	2	2	9
4	ТЕМА 12. Ціноутворення в умовах досконалої конкуренції. Поняття про ринкову структуру та її види. Стратегії ціноутворення.	15	6	2	2	2	9
5	Тема 13. Бізнес-план. Характеристика розділів I та II (Опис галузі й компанії).	15	6	2	2	2	9

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна (індивідуальна) робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практ.заняття	
1	2	3	4	5	7	8	
6	Тема 14. Розділи III і IV бізнес-плану. Опис послуг (товарів). Продажі й маркетинг.	15	6	2	2	2	9
7	Тема 15. Розділи V, VI бізнес-плану. Виробничий план. Організаційний план.	15	6	2	2	2	9
8	Тема 16. Розділи VII і VIII, IX, X бізнес-плану. Фінансовий план. Оцінка ефективності проекту. Гарантії та ризики компанії. Резюме.	15	6	2	2	2	9
	Разом за семестр	120	48	16	16	16	72
	Форма підсумкового контролю	екзамен					

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу, протокол № 9 від 17.05.2023 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Т. Тесленко

Додаток 1.2.
до Робочої програми з навчальної
дисципліни

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор ВНПЗ «Дніпровський
гуманітарний університет»

Тетяна АЛФЬОРОВА
2023

ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економіка підприємства в готельно-ресторанному господарстві

(назва навчальної дисципліни)

Освітній ступінь бакалавр Спеціальність 241 «Готельно-ресторанна справа»
(назва ступеня вищої освіти) (шифр і назва)

на 2023 / 2024 навчальний рік

Форма навчання Заочна Обсяг 4 кредитів ЄКТС, (120 годин)
Кафедра Туристичного та готельно-ресторанного бізнесу
(назва факультету (-ів))

Курс II, Групи _____

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна (індивідуальна) робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практ. заняття	
1	2	3	4	5	7	8	
1	ТЕМА 1. Підприємство в сучасній системі господарювання. ТЕМА 2. Ресурси підприємства. Основні фонди	32	4	2		2	28
2	ТЕМА 3. Оборотні засоби підприємства. ТЕМА 4. Організація діяльності підприємства.	32	4	2		2	28
3	ТЕМА 5. Організація виробництва. Інфраструктура підприємства. ТЕМА 6. Планування діяльності підприємства.	24	2	2			22
4	ТЕМА 7. Основні результати діяльності підприємства. ТЕМА 8. Ціни на продукцію. Фінансово-економічні результати діяльності підприємств	32	4	2		2	28
	Разом за семестр	120	14	8		6	106
	Форма підсумкового контролю	екзамен					

Економіка підприємства в готельно-ресторанному господарстві

(назва навчальної дисципліни)

Освітній ступінь

бакалавр

Спеціальність

241 «Готельно-ресторанна справа»

(назва ступеня вищої освіти)

(шифр і назва)

На 2024/ 2025 навчальний рік

Форма навчання

Заочна

Обсяг 4

кредитів ЄКТС,

(120 годин)

кафедра

Туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

Курс

III

Групи

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна (індивідуальна) робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практ. заняття	
1	2	3	4	5	7	8	
1	ТЕМА 9. Сутність і функції ціни. Закон попиту і пропозиції. Рівноважна ціна. ТЕМА 10. Загальна характеристика витрат на виробництво продукції (надання послуг). Сукупні витрати і собівартість продукції (послуг).	32	4	2		2	28
2	ТЕМА 11. Прибуток як частина ціни. Види цін. Методи та фактори ціноутворення. ТЕМА 12. Ціноутворення в умовах досконалої конкуренції. Поняття про ринкову структуру та її види. Стратегії ціноутворення.	32	4	2		2	28
3	Тема 13. Бізнес-план. Характеристика розділів I та II (Опис галузі й компанії). Тема 14. Розділи III і IV бізнес-плану. Опис послуг (товарів). Продажі й маркетинг.	24	2	2			22
4	Тема 15. Розділи V, VI бізнес-плану. Виробничий план. Організаційний план. Тема 16. Розділи VII і VIII, IX, X бізнес-плану. Фінансовий план. Оцінка ефективності проекту. Гарантії та ризики компанії. Резюме.	32	4	2		2	28
Разом за семестр		120	14	8		6	106
Форма підсумкового контролю		екзамен					

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу, протокол № 9 від 17.05.2023 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Т. Тесленко

Додаток 2
до Робочої програми з навчальної
дисципліни

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економіка підприємства в готельно-ресторанному господарстві

	(назва навчальної дисципліни)		
Освітній ступінь	бакалавр	Спеціальність	241 «Готельно-ресторанна справа»
(назва ступеня вищої освіти)			(шифр і назва)

На 2023/ 2024 навчальний рік

Основні нормативні акти:

1. Конституція України : від 01.01.2020 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про банки і банківську діяльність : закон України від 28.03.2023 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
3. Про оподаткування прибутку підприємств : закон України від 01.01.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/334/94-%D0%B2%D1%80>
4. Про ціни і ціноутворення : закон України від 09.06.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text>
5. Про запровадження єдиного збору, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України: закон України від 01.01.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2659-14#Text>
6. Податковий кодекс України від 06.05.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>;
7. Бюджетний кодекс України від 06.05.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
8. Положенням «Про Міністерство фінансів України», яке затверджує Кабінет Міністрів від 17.02.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF#Text>.

Підручники:

1. Бойчик І. М. Економіка підприємства: підручник. Київ, 2016. 378 с.
2. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. Л. Л. Ковальської, І. В. Кривов'язюка. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 620 с.
3. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В. Д. Базилевича. Київ : нац. ун-т ім. Т. Шевченка. 9-те вид., доповн. К.: Знання, 2014. 710 с.

4. Економічна теорія : підручник / за заг. ред. В. Д. Лагутіна. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.
5. Круш П. В. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Книготоргівля, 2017. С. 225–777.
6. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства : підручник. Київ : КНЕУ, 2017. 528 с.
7. Шегди А. В. Економіка підприємства : навч. посіб. Київський нац. унт ім. Тараса Шевченка. 2-е вид., стер. Київ : Знання Прес, 2016. С. 112–335.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ, 2018. 292 с.
2. Бондарук Т. Г. Місцеві фінанси : навч. посібник. «Інформ.-аналіт. агентство». 2016. 529 с.
3. Зянько В. В., Фурик В. Г., Вальдшміт І. М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Ч. 1. Вінниця, 2016. 126 с.
4. Економіка підприємства: навч. посіб. / За заг. ред. О. М. Бандурки. Харків, 2017. 192 с.
5. [Економіка підприємства : навч. посіб. / уклад. : Н. В. Романченко, Т. В. Кожемякіна, К. В. Пічик. Київ : НаУКМА, 2018. 304 с.](#)
6. Економіка підприємства : магістерський курс : навчальний посібник / за ред. А. І. Яковлева, Л. С. Ларки. Харків : НТУ «ХП», 2018. 516 с.
7. Круш П. В. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Книготоргівля, 2017. 777 с.
8. Примак Т. О. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Вікар, 2016. С. 95–178.
9. Посохов І. М., Дюжев В. Г., Сусліков С. В., Тимофєєва К. О. Економіка підприємства: навч. посіб. Харків, 2016. 380 с.
10. Харів П. С. Економіка підприємств : навч. посіб. Тернопіль : Економічна думка, 2016. С. 119–500 с.
 - а. Шегди А. В. Економіка підприємства : навч. посіб. Київський нац. унт ім. Тараса Шевченка. 2-е вид., стер. Київ : Знання Прес, 2016. С. 112–335.
11. Яркін Н. М. Економіка підприємства : Навч. посіб. / Вид. 2-ге перероб. і доп. К. : Видавництво Ліра-К, 2017. 600 с.

Монографії

1. Артус М. М. Формування механізму ціноутворення в умовах ринкової економіки : Монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2008.
2. Боярко І. М., Люта О. В., Пігуль Н.Г. Місцеві бюджети у забезпеченні соціально-економічного розвитку міста : монографія. Суми : ПВКП «Корпункт». 2017. 92 с.
3. Волохова І. С. Міжбюджетні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку : монографія. Одеса : Атлант. 2018. 234 с.

4. Лисенко О. В. Дослідження резервних фондів на малих і середніх підприємствах України. Стратегічне управління підприємствами малого та середнього бізнесу промислового регіону : монографія / за наук. ред. д. е. н., проф., ак. АЕНУ І. Д. Падеріна. Дніпро : ТОВ «Акцент ПП», 2016. С. 76–83.

5. Лисенко О. В. Управління процесом врівноваження фінансування короткострокових виробничих періодів підприємств сфери гостинності. Ефективне управління розвитком індустрії туризму та гостинності у конкурентному середовищі : колективна монографія. : за заг. ред. В. В. Джинджояна. Дніпро : ЛПРА, 2022. С. 107 — 129.

6. Лисенко О. В., Бондаренко К. В. Тенденції змінення цін на стандартні номери в готелях Варшави. Глобальні зміни розвитку суспільства на зламі тисячоліть : кол. моногр. : Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2023. С. 90 — 109. (0,91 д.а.)

7. Прикладні аспекти прогнозування розвитку складних соціально-економічних систем : Монографія / За ред. О. І. Черняка, П. В. Захарченка. – Бердянськ : Видавець Ткачук О. В, 2015. – 384 с.

Інші наукові видання:

1. Геєць В. М. Економіка України: ключові проблеми і перспективи. Економіка і прогнозування. 2016. № 1. С. 7-22.

2. Васильців Т. Г. Бізнес-планування : Знання, 2013. 173 с.

3. Должанський І. З., Загорна Т. О. Бізнес-план: технологія розробки : К. : ЦНЛ, 2006. 384 с.

4. Левицький С. І. Актуальні проблеми прогнозування поведінки складних соціально-економічних систем / за ред. О. І. Черняка, П. В. Захарченка. Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2016. 512 с.

5. Лисенко О. В. Моделювання достатності фінансового забезпечення поточних виробничих періодів для готельних підприємств. Економічний простір : Збірник наукових праць. Дніпро : ПДАБА, 2021. № 171. С. 131–136

6. Лисенко О. В. Моделювання обсягу спеціального стабілізаційного резервного фонду (на прикладі готелю «Жовтневий»). Бізнес Інформ : міжнародний науковий економічний журнал. Харків, 2021 №9 С.85-89.

7. Лисенко О. В. Моделювання змінення цін на стандартні номери в польських готелях (Краків). Бізнес Інформ : міжнародний науковий економічний журнал. Харків, 2023 № 2 С. 93-98.

8. Лисенко О. В. Моделювання змінення цін на стандартні номери в польських готелях. Проблеми економіки. 2023. № 1 (55). С. 198-203.

9. Лисенко О. В. Моделювання процесу забезпечення достатнього рівня фінансування операційного періоду підприємств. Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2020. – Т. 25. – Вип. 4 (83). – С. 116 – 121.

10. Фесіна Ю. Г. Економіка та фінанси підприємства. Конспект лекцій для студентів спеціальності «Менеджмент». Луцьк, 2016. 142 с.

Інтернет - ресурси:

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського // <http://www.nbuv.gov.ua>

2. Офіційні сайти періодичної літератури:

<i>Назва</i>	<i>Режим доступу</i>
Актуальні проблеми економіки	www.eco-science.net
Економіка України	www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/EkUk/index.html
Економіка та підприємництво	www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Etp/texts.html
Економіст	www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekonomist/index.html
Економічна теорія	www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/ET/index.html
Ефективна економіка	www.economy.nayka.com.ua

3. Офіційні сайти державних та міжнародних установ:

<i>Назва</i>	<i>Режим доступу</i>
Верховна Рада України	www.portal.rada.gov.ua
Кабінет Міністрів України	www.kmu.gov.ua
Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України –	www.me.gov.ua
Міністерство фінансів України	www.mof.gov.ua
Державна служба статистики України	www.ukrstat.gov.ua
Міжнародний валютний фонд	www.imf.org
Human development report	www.hdr.undp.org
United Nations Statistics Division	www.unstats.un.org
Statistical Office of the European Communities	www.europa.int

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу, протокол № 9 від 17.05.2023 р.

Завідувач кафедри

Тетяна ТЕСЛЕНКО

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ

**КАФЕДРА ТУРИСТИЧНОГО ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО
БІЗНЕСУ**

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА В ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОМУ
ГОСПОДАРСТВІ**

(назва навчальної дисципліни)

Освітній ступінь

бакалавр

(назва ступеня вищої освіти – бакалавр або магістр)

(шифр і назва)

Освітня програма

«ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА»

Наказ № 39-02 від 01.06.22

(назва, дата і № наказу про затвердження ОП)

Форма навчання

Денна

2023/2024 н. р.

Плани семінарських (практичних)
занять обговорені та схвалені на
засіданні кафедри туристичного та
готельно-ресторанного бізнесу
протокол № 9 від 17.05.2023 р.

Керівник кафедри

Т. Тесленко

Дніпро – 2023

Назва навчальної дисципліни «Економіка підприємства в готельно-ресторанному господарстві» // Плани семінарських (практичних) занять для денної форми навчання. – Дніпро: ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2023 — 53 с.

РОЗРОБНИКИ: Лисенко О. В., доцент кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу, кандидат економічних наук.

II Курс 4 семестр

ТЕМА 1. Підприємство в сучасній системі господарювання

Семінарське заняття № 1 – 2 год.

План

1. Визначення, цілі й напрями діяльності підприємства.
2. Класифікація і структура підприємств.
3. Правові засади функціонування підприємства.
4. Добровільні форми об'єднання підприємств.
5. Внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства.
6. Підприємництво як сучасна форма господарювання.
7. Галузева структура економіки і промисловості України.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: підприємство, підприємництво, система управління, галузь.

Практичне заняття № 1 – 2 год.

План

1. Сутність і функції процесу управління підприємством як складною системою.
2. Структура системи управління, її класифікаційні ознаки.
3. Різновиди управління на підприємстві.
4. Методи управління підприємством.
5. Організаційна структура управління підприємством.
6. Вищі органи державного управління підприємствами.
7. Шляхи вдосконалення управління підприємством.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:

- розуміння поняття “управління”;
- уміння побудови організаційної структури управління підприємством;
- навички застосування методів управління;

Завдання для самостійної роботи до Теми 1

1. Підприємство як суб'єкт підприємницької діяльності, його цілі та принципи діяльності в сучасних умовах.
2. Ознаки класифікації підприємств.
3. Види та форми власності підприємств.
4. Організаційно-правові форми підприємств.
5. Партнерські зв'язки у підприємницькій діяльності як основа функціонування підприємств.
6. Державне регулювання діяльності підприємств та структурні елементи його системи.
7. Методи та форми впливу держави на підприємства.

Індивідуальні завдання до Теми 1

Теми рефератів

1. Цілі й напрями діяльності підприємства.
2. Класифікація і структура підприємств.
3. Правові засади функціонування підприємства.
4. Об'єднання підприємств.
5. Внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства.
6. Підприємництво як форма господарювання.
7. Галузева структура економіки і промисловості України.
8. Функції процесу управління підприємством.
9. Структура системи управління, її класифікаційні ознаки.
10. Методи управління підприємством.
11. Організаційна структура управління підприємством.
12. Вищі органи державного управління підприємствами.

ТЕМА 2. Ресурси підприємства. Основні фонди *Семінарське заняття № 2 – 2 год.*

План

1. Поняття про трудові ресурси, персонал, кадри підприємства.
2. Класифікація і структура персоналу підприємства.
3. Показники наявності та руху персоналу.
4. Визначення планової чисельності окремих категорій персоналу.
5. Кадрова політика і система управління персоналом.
6. Зарубіжний досвід управління персоналом.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: персонал, кадрова політика, основні фонди, фондоемність, фондovіддача, фізичний та моральний знос, амортизація.

Практичне заняття № 2 – 2 год.

План

1. Сутність, структура і класифікація основних фондів.
2. Оцінка вартості основних фондів.
3. Показники руху основних засобів.
4. Фізичне й моральне зношення. Просте відтворення основних фондів.
5. Амортизація.
6. Показники використання основних фондів.
7. Розширене відтворення основних фондів.
8. Виробнича потужність: види та методи визначення.
9. Шляхи поліпшення використання основних фондів на підприємстві.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:

- *уміння розраховувати вартість основних фондів;*
- *уміння розраховувати обсяг амортизаційних відрахувань;*
- *навички обґрунтування обсягів амортизаційних відрахувань.*

Завдання для самостійної роботи до Теми 2:

1. Економічна сутність і роль основних фондів у процесі виробництва.
2. Класифікація основних виробничих фондів та їх значення для здійснення господарської діяльності підприємств. Фондоємкість.
3. Знос і відтворення основних фондів підприємства. Фондовіддача.
4. Амортизація основних фондів та амортизаційна політика підприємства в ринкових умовах господарювання.

Індивідуальні завдання до Теми 2

Теми рефератів

1. Поняття, класифікація та структура трудових ресурсів (персоналу) підприємства.
2. Формування та ефективне використання трудового потенціалу підприємства.
3. Функції, характеристика категорій персоналу і кадрова політика підприємства.
4. Оцінка персоналу як важливий елемент кадрової політики підприємства та системи управління трудовим колективом.
5. Показники ефективності використання трудових ресурсів.
6. Економічна сутність і роль основних фондів у процесі виробництва.
7. Класифікація основних виробничих фондів та їх значення для здійснення господарської діяльності підприємств.
8. Знос і відтворення основних фондів підприємства.
9. Амортизація основних фондів.
10. Амортизаційна політика підприємства в ринкових умовах господарювання.

Завдання:

Середньорічна вартість основних фондів ОВФ_{ср}
 Вартість основних фондів на початок року ОВФ_п
 Вартість основних фондів на кінець року ОВФ_к

$$ОВФ_{ср} = (ОВФ_{п} + ОВФ_{к}) / 2;$$

1. Розрахувати середньорічну вартість основних фондів ОВФ, якщо вартість ОВФ на початок року 137408,0 тис. грн. а вартість ОВФ на кінець року 152676,0 тис. грн.

2. Розрахувати середньорічну вартість основних фондів ОВФ, якщо вартість ОВФ на початок року 152676,0 тис. грн. а вартість ОВФ на кінець року 150091,0 тис. грн.

3. Розрахувати середньорічну вартість основних фондів ОВФ, якщо вартість ОВФ на початок року 150091,0 тис. грн. а вартість ОВФ на кінець року 144011,0 тис. грн.

(Відповідь: $ОВФ_{ср1} = 145042,0$ $ОВФ_{ср2} = 151383,5$ $ОВФ_{ср3} = 147051,0$)

ТЕМА 3. Оборотні засоби підприємства *Семінарське заняття № 3 – 2 год.*

План

1. Сутність, склад та структура оборотних засобів.
2. Джерела утворення оборотних засобів.
3. Нормування оборотних засобів.
4. Показники використання оборотних засобів.
5. Шляхи поліпшення використання оборотних засобів.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: оборотні кошти підприємства, нематеріальні активи, авторське право, гудвіл та ноу-хау, оборотні фонди, фонди обігу, фондоємкість, фондодіддача, рентабельність оборотних засобів.

Практичне заняття № 3 – 2 год.

План

1. Сутність і склад нематеріальних ресурсів.
2. Характеристика об'єктів промислової та інтелектуальної власності.
3. Нематеріальні активи.
4. Оцінювання вартості й амортизації нематеріальних активів.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:

- уміння розраховувати фондоємкість;
- уміння розраховувати фондодіддачу;
- навички розраховувати рентабельність основних фондів.

Завдання для самостійної роботи до Теми 3:

1. Оборотні кошти підприємства і їх роль у підвищенні ефективності його діяльності.
2. Джерела фінансування оборотних коштів.
3. Поняття, склад і структура оборотних фондів.
4. Поняття, склад і структура фондів обігу.
5. Нормування оборотних коштів та напрямки прискорення оборотності.
6. Критерії ефективності використання оборотних коштів підприємства.

Індивідуальні завдання до Теми 3

Теми рефератів

1. Склад та структура оборотних засобів.
2. Джерела оборотних засобів.
3. Оборотні фонди і фонди обігу.
4. Показники використання оборотних засобів.
5. Фондоємкість, фондодіддача.

6. Рентабельність оборотних засобів.
7. Сутність і склад нематеріальних ресурсів.
8. Характеристика об'єктів промислової та інтелектуальної власності.
9. Нематеріальні активи.
10. Авторське право.
11. Гудвіл та ноу-хау.

Завдання:

$$\text{Фондовіддача } \Phi_v: \Phi_v = V / \text{ОВФ}_{\text{ср}}$$

де: V — Виручка від продажів,

ОВФ_{ср} — Середньорічна вартість основних фондів $\text{ОВФ}_{\text{ср}} = (\text{ОВФ}_{\text{п}} + \text{ОВФ}_{\text{к}}) / 2$;

Рівень фондovіддачі характеризує величину виробленої (реалізованої) продукції, що припадає на одну гривню вартості основних засобів підприємства. Позитивною тенденцією динаміки цього показника є зростання;

$$\text{Фондоємкість } \Phi_{\epsilon}: \Phi_{\epsilon} = \text{ОВФ}_{\text{ср}} / V$$

Позитивною тенденцією динаміки цього показника є його зниження.

1. Розрахувати фондovіддачу та фондомісткість, якщо виручка від реалізації дорівнює 121052,0 тис. грн., а середньорічна вартість основних виробничих фондів є 145042,0 тис. грн. Пояснити результат.

2. Розрахувати фондovіддачу та фондомісткість, якщо виручка від реалізації дорівнює 436969,0 тис. грн., а середньорічна вартість основних виробничих фондів є 151383,5 тис. грн. Пояснити результат.

3. Розрахувати фондovіддачу та фондомісткість, якщо виручка від реалізації дорівнює 577633,0 тис. грн., а середньорічна вартість основних виробничих фондів є 147051,0 тис. грн. Пояснити результат.

Відповідь: (1: $\Phi_v 1 = 0,8$ $\Phi_{\epsilon} 1 = 0,102$;

2: $\Phi_v 2 = 2,9$ $\Phi_{\epsilon} 2 = 0,33$;

3: $\Phi_v 3 = 3,9$ $\Phi_{\epsilon} 3 = 0,025$)

Завдання:

ЧП — чистий прибуток.

Середньорічна вартість основних фондів $\text{ОВФ}_{\text{ср}} = (\text{ОВФ}_{\text{п}} + \text{ОВФ}_{\text{к}}) / 2$;

Рентабельність основних фондів $P = \text{ЧП} / \text{ОВФ}_{\text{ср}}$

1. Розрахувати рентабельність основних фондів, якщо вартість ОВФ на початок року 137408,0 тис. грн. а вартість ОВФ на кінець року 152676,0 тис. грн., чистий прибуток ЧП — 2023,0 тис. грн.

2. Розрахувати рентабельність основних фондів, якщо вартість ОВФ на початок року 152676,0 тис. грн. а вартість ОВФ на кінець року 150091,0 тис. грн., чистий прибуток ЧП — 3648,0 тис. грн.

3. Розрахувати рентабельність основних фондів, якщо вартість ОВФ на початок року 150091,0 тис. грн. а вартість ОВФ на кінець року 144011,0 тис. грн., чистий прибуток ЧП — 5018,0 тис. грн.

(Відповіді: $P_1 = 1,4$; $P_2 = 2,4$; $P_3 = 3,4$)

ТЕМА 4. Організація діяльності підприємства

Семінарське заняття № 4 – 2 год.**План**

1. Інвестиції, їх види і характеристика.
2. Сутність і класифікація капіталовкладень підприємства.
3. Загальні принципи й етапи планування капіталовкладень на підприємствах.
4. Оцінювання ефективності капіталовкладень підприємства.
5. Фінансові інвестиції і оцінювання їх ефективності.
6. Управління інвестиційною діяльністю підприємства.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:
кошторис виробництва, статті калькуляції, валова продукція, товарна продукція, реалізована продукція, параметричні методи.

Практичне заняття № 4 – 2 год.**План**

1. Поняття і класифікація інноваційних процесів.
2. Науково-технічний прогрес, його основні напрями.
3. Оцінювання рівня НТП. Організаційний прогрес.
4. Оцінювання економічної ефективності нововведень.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:

- уміння обирати за показниками найкращий проект;
- уміння розраховувати економічний ефект;
- навички оцінювання економічної ефективності нововведень.

Завдання для самостійної роботи до Теми 4

1. Що таке реальні інвестиції
2. Що таке фінансові інвестиції
3. Що таке непрямі інвестиції
4. Державні та іноземні інвестиції
5. Капітальні вкладення і їх відтворювальна інфраструктура
6. Капітальні вкладення за призначенням та формою власності
7. Організаційні інновації
8. Економічні інновації
9. Соціальні інновації
10. Особливості сучасного НТП
11. Ефективність НТП

Індивідуальні завдання до Теми 4**Теми рефератів**

1. Інвестиції, їх види і характеристика.
2. Сутність і класифікація капіталовкладень підприємства.
3. Фінансові інвестиції і їх ефективність.
4. Управління інвестиційною діяльністю підприємства.
5. Інноваційні процеси.

6. Науково-технічний прогрес, його напрями.
7. Рівень НТП. Організаційний прогрес.
8. Оцінювання економічної ефективності нововведень.

Завдання:

Обрати найкращий проект

1	2	3
	Проект А	Проект В
Початкові інвестиції (тис. Грн.): Ппочат=	120000	165000
Грошові потоки:		
1 рік (тис. грн.)	30000	50000
2 рік (тис. грн.)	60000	50000
3 рік (тис. грн.)	70000	50000
4 рік (тис. грн.)	50000	50000
Ставка дисконтування	10%	12%

$$ТВ = \sum ГП_i$$

Розв'язання.

Теперішня вартість майбутніх грошових потоків від реалізації проектів

$$ТВ = \bullet ГП_{\text{диск}}$$

де $ГП_{\text{диск}} = ГП_i (1 / (1 + r)^i)$.

Проект А:

перший рік $ГП_{1\text{диск}} = 30 \cdot (1 / (1 + 0,1)^1) = 27,27$ тис. грн;

другий рік $ГП_{2\text{диск}} = 60 \cdot (1 / (1 + 0,1)^2) = 49,59$ тис. грн;

третій рік $ГП_{3\text{диск}} = 70 \cdot (1 / (1 + 0,1)^3) = 52,59$ тис. грн;

четвертий рік $ГП_{4\text{диск}} = 50 \cdot (1 / (1 + 0,1)^4) = 34,15$ тис. грн;

$ТВ = 27,27 + 49,59 + 52,59 + 34,15 = 163,6$ тис. грн.

Для проекту А: $ЧТВ_A = ТВ - Ппочат = 163,6 - 120,0 = 43,6$

Розрахувати проект В та порівняти ЧТВ. Ефективнішим буде проект з більшою чистою теперішньою вартістю.

Рішення

Проект Б:

перший рік $ГП_{1\text{диск}} = 50 \cdot (1 / (1 + 0,12)^1) = 44,64$ тис. грн;

другий рік $ГП_{2\text{диск}} = 50 \cdot (1 / (1 + 0,12)^2) = 39,86$ тис. грн;

третій рік $ГП_{3\text{диск}} = 50 \cdot (1 / (1 + 0,12)^3) = 35,59$ тис. грн;

четвертий рік $ГП_{4\text{диск}} = 50 \cdot (1 / (1 + 0,12)^4) = 31,78$ тис. грн;

п'ятий рік $ГП_{5\text{диск}} = 50 \cdot (1 / (1 + 0,12)^5) = 28,37$ тис. грн;

шостий рік $ГП_{6\text{диск}} = 50 \cdot (1 / (1 + 0,12)^6) = 25,33$ тис. грн;

$ТВ = 44,64 + 39,86 + 35,59 + 31,78 + 28,37 + 25,33 = 205,57$ тис. грн.

Чиста теперішня вартість проектів

$ЧТВ = ТВ - П$.

Для проекту А $ЧТВ = 163,6 - 120,0 = 43,6$ тис. грн.

Для проекту Б $ЧТВ = 205,57 - 165,0 = 40,57$ тис. грн.

Вигідніше реалізувати перший проект.

Завдання: Визначити економічний ефект від освоєння підприємством нових приладів, які буде вироблено за 3 р.

Показник	Значення (грн.)
Річний обсяг випуску продукції: О	12400
Собівартість приладдя: С	15000
Оптова ціна приладдя: Ц	21000
Ставка оподаткування: СТ	25%
Інші платежі, % баланс прибутку: Ін	4%

(Рішення:

1. Річний прибуток на 1 прилад: $Pr_1 = Ц - С$

2. Річний прибуток загалом: $Pr = O * Pr_1$

3. Податки: $ПОД = Pr * (СТ / 100\%)$

4. Інші платежі: $I = Pr * Ін$

5. Річний чистий прибуток: $ЧП = Pr - ПОД$

6. Ефект за 3 роки: $E = 3 * ЧП$

Відповіді:

6000

7440000

1860000

297600

5580000

16740000)

ТЕМА 5. Організація виробництва. Інфраструктура підприємства **Семінарське заняття № 5 – 2 год.**

План

1. Техніко-технологічна база виробництва: складові та тенденції розвитку.
2. Класифікація виробничих процесів.
3. Принципи організації виробництва.
4. Організаційні типи виробництва.
5. Виробничий і технологічний цикли.
6. Способи поєднання технологічних операцій.
7. Методи організації виробництва.
8. Суспільні форми організації виробництва.
9. Поняття, види і значення інфраструктури підприємства.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: концентрація виробництва, інструментальне господарство, ремонтне господарство, енергетичне господарство, капітальне будівництво.

Практичне заняття № 5 – 2 год.

План

1. Система технічного обслуговування виробництва: загальна характеристика.
2. Ремонтне господарство.
3. Інструментальне господарство.
4. Транспортне господарство.
5. Енергетичне господарство.
6. Складське господарство.
7. Соціальна інфраструктура підприємства.

8. Капітальне будівництво.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:

- уміння аналізувати ступінь оновлення випуску продукції;
- уміння розраховувати ціни за методом «середні витрати плюс прибуток»;
- навички класифікації виробничих процесів.

Завдання для самостійної роботи до Теми 5:

1. Техніко-технологічна база виробничого процесу
2. Механізовані, автоматичні, автоматизовані виробничі процеси
3. Одиничне, масове, серійне, дослідницьке виробництво
4. Типи виробничого процесу
5. Що таке концентрація виробництва
6. Форми концентрації виробництва

Індивідуальні завдання до Теми 5

Теми рефератів

1. Техніко-технологічна база виробництва: складові та тенденції розвитку.
2. Організаційні типи виробництва.
3. Виробничий і технологічний цикли.
4. Суспільні форми організації виробництва.
5. Поняття, види і значення інфраструктури підприємства.
6. Система технічного обслуговування виробництва.
7. Соціальна інфраструктура підприємства.
8. Капітальне будівництво.

Завдання.

Проаналізувати ступінь оновлення випуску продукції у звітному році

Показник	План	Звіт (Факт)
Кількість видів продукції К	50	56
Кількість нових видів продукції Кн	18	15
Обсяг виробництва тис. грн. О	3500	4100
Обсяг нових виробництва тис. грн. Он	1000	840

Знайти:

1. Ступінь оновлення номенклатури за планом: $\frac{Кн}{К}$, за звітом $\frac{Кн}{К}$
2. Ступінь оновлення за вартістю: за планом та за звітом: $(\frac{Он}{О}) * 100\%$

Рішення:

Показник	План	Факт
Кількість видів продукції	50	56
У тому числі нових видів	18	15
Обсяг виробництва, тис. грн.	3500	4100
У тому числі нових видів, тис. грн.	1000	840

Розв'язання.

1. Ступінь оновлення номенклатури:

$$\text{за планом } \frac{18}{50} \cdot 100 \% = 36 \%;$$

$$\text{за звітом } \frac{15}{56} \cdot 100 \% = 26,8 \%.$$

2. Ступінь оновлення за вартістю:

$$\text{за планом } \frac{1000}{3500} \cdot 100 \% = 28,6 \%;$$

$$\text{за звітом } \frac{840}{4100} \cdot 100 \% = 20,5 \%.$$

(Відповіді: Оновлення номенклатури Факт 36% Звіт 26,8%

Оновлення за вартістю Факт 28,6% Звіт 20,5%)

Обсяг випуску нової продукції менший від запланованого. План перевиконано за рахунок випуску застарілої продукції

ТЕМА 6. Планування діяльності підприємства

Семінарське заняття № 6 – 2 год.

План

1. Мета й принципи державного регулювання економіки.
2. Напрями і методи державного регулювання економіки.
3. Методологічні основи планування.
4. Класифікація методів планування.
5. Стратегія розвитку підприємства.
6. Тактичне планування.
7. Оперативне планування.
8. Бізнес-планування.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: стратегія розвитку підприємства, тактичне планування, оперативне планування, бізнес-планування, стандартизація, сертифікація.

Практичне заняття № 6 – 2 год.

План

1. Маркетингова діяльність підприємства: принципи, концепції, стратегія і тактика.
2. Якість і конкурентоспроможність продукції підприємства.
3. Стандартизація і сертифікація продукції.

4. Державний нагляд за якістю продукції та внутрішньовиробничий технічний контроль якості на підприємстві.
5. Розрахунок економічного ефекту як наслідку підвищення якості продукції.
6. Чинники підвищення якості та конкурентоспроможності продукції підприємства.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:

- уміння розраховувати темп приросту вартості основних фондів,;
- уміння розраховувати темп приросту основних показників діяльності підприємства;
- навички тактичного та стратегічного планування.

Завдання для самостійної роботи до Теми 6:

1. Мета й принципи державного регулювання економіки.
2. Методологічні основи планування.
3. Класифікація методів планування.
4. Стратегія розвитку підприємства, тактичне планування, оперативне планування, бізнес-планування.
 1. Маркетингова діяльність підприємства.
 5. Якість і конкурентоспроможність продукції підприємства.
 6. Стандартизація і сертифікація продукції.

Індивідуальні завдання до Теми 6 Теми рефератів

1. Державне регулювання економіки.
2. Основи планування.
3. Класифікація методів планування.
4. Стратегія розвитку підприємства.
5. Тактичне планування.
6. Оперативне планування.
7. Бізнес-планування.
8. Маркетингова діяльність підприємства.
9. Якість і конкурентоспроможність продукції підприємства.
10. Стандартизація і сертифікація продукції.
11. Державний нагляд за якістю продукції та контроль якості на підприємстві.
12. Розрахунок економічного ефекту як наслідку підвищення якості продукції.

Завдання.

Знайти заплановані показники 3 року роботи підприємства якщо:

Темп зростання обчислюється за доходом $T = D_2 / D_1$

$$D_3 = D_2 * T, \quad B_3 = B_2 * T, \quad П_3 = П_2 * T$$

Показник (тис. грн.)	1 рік	2 рік	T T=Д2/Д1	3 рік (план)
Дохід	895000	1137600	1,27	
Витрати	530000	780000		
Прибуток	365000	357600		

(Відповіді: ДЗ=1445960 ВЗ=991427,9 ПЗ=454531,6)

ТЕМА 7. Основні результати діяльності підприємства

Семінарське заняття № 7– 2 год.

План

1. Поняття продуктивності праці.
2. Виробіток і трудомісткість.
3. Методи визначення виробітку.
4. Факторне дослідження приросту продуктивності праці.
5. Регламентація праці в часі.
6. Мотивація праці на підприємстві.
7. Оплата праці: сутність, функції.
8. Державна політика у сфері оплати праці.
9. Форми оплати праці.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: витрати підприємства, класифікація витрат підприємства, собівартість продукції. калькулювання собівартості продукції.

Практичне заняття № 7 – 2 год.

План

1. Загальна характеристика витрат підприємства.
2. Класифікація витрат підприємства.
3. Поняття собівартості продукції.
4. Планування собівартості продукції підприємства.
5. Калькулювання собівартості продукції.
6. Значення і шляхи зниження собівартості продукції в умовах ринкової економіки.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:

- уміння розраховувати собівартість продукції;
- уміння розраховувати чистий прибуток;
- навички застосування методів зниження собівартості продукції.

Завдання для самостійної роботи до Теми 7:

1. Формування та ефективне використання трудового потенціалу підприємства.
2. Функції, характеристика категорій персоналу і кадрова політика підприємства.

3. Оцінка персоналу як важливий елемент кадрової політики підприємства та системи управління трудовим колективом.
4. Показники ефективності використання трудових ресурсів.
5. Шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства.
6. Резерви та шляхи підвищення продуктивності праці.
7. Поняття та види заробітної плати.
8. Поняття витрат і собівартості продукції.
9. Класифікація витрат та їх характеристика за видами.
10. Статті і структура собівартості, її види.
11. Характеристика собівартості валової, товарної і реалізованої продукції.

Індивідуальні завдання до Теми 7

Теми рефератів

1. Продуктивності праці.
2. Виробіток і трудомісткість.
3. Мотивація праці на підприємстві.
4. Оплата праці: сутність, функції. Форми оплати праці.
5. Державна політика у сфері оплати праці.
6. Витрати підприємства.
7. Класифікація витрат підприємства.
8. Поняття собівартості продукції.
9. Калькулювання собівартості продукції.
10. Значення і шляхи зниження собівартості продукції в умовах ринкової економіки.

Завдання:

Розрахуйте обсяг чистого прибутку та прибутку до оподаткування за кожен рік.
Проаналізуйте результати

Показник	Рік 1	Рік 2	Рік 3	Рік 4
Доходи	2389,43	2896,11	3581,14	3629,93
Видатки	1950,19	2379,59	2875,38	2831,98
Прибуток до оподаткування = Доходи-Видатки	439,24	516,52	?	?
Податок на прибуток	55,88	68,24	82,52	81,27
Чистий прибуток = Доходи-Видатки-Податок на прибуток	383,36	448,28	?	?

(Відповіді: ПЗ=705,76 П4=797,95 П5= 627,02 Прибуток до оподаткування ЧПЗ=623,24 ЧП4=716,68)

Завдання:

Розрахуйте собівартість продукції

№	Назва статті	Товар 1	Товар 2
		(грн. за од.)	(грн. за од.)
	Сировина та матеріали (60%)	42	45
	Енерговитрати (10%)	7	7,5
	ЗП та нарахування (10%)	7	7,5
	Амортизація (10%)	7	7,5
	Загально фірмові витрати (5%)	3,5	3,75
	Інші витрати (5%)	3,5	3,75
	Разом (1-6) СОБІВАРТІСТЬ	70	

*(Відповіді: CI=75)***ТЕМА 8. Ціни на продукцію. Фінансово-економічні результати діяльності підприємств***Семінарське заняття № 8 – 2 год.***План**

1. Сутність і функції ціни.
2. Система цін і їх класифікація.
3. Зовнішні та внутрішні чинники впливу на формування ціни
4. Стратегія і тактика ціноутворення.
5. Законодавче регулювання і контроль за ціноутворенням згідно із законодавством України.
6. Державна політика ціноутворення та соціальний захист населення.
7. Формування доходу підприємства.
8. Прибуток підприємства і його формування в умовах ринкових відносин.
9. Рентабельність продукції і виробництва.
10. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: собівартість, рентабельність, доход, прибуток, ціна, цінові стратегії, маркетинг, цінова політика, банкрутство, санація.

*Практичне заняття № 8 – 2 год.***План**

1. Поняття про банкрутство підприємства.
2. Сутність реструктуризації підприємства, її завдання й форми.
3. Санація суб'єктів господарювання.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:

- уміння розраховувати коефіцієнт валової рентабельності;

- уміння розраховувати ціну продукції;
- навички оцінювання та планування обсягів реструктуризації підприємства.

Завдання для самостійної роботи до Теми 8:

1. Чим різняться зміст понять «дохід» і «прибуток фірми»?
2. Дайте характеристику головним науковим підходам до визначення прибутку.
3. Як взаємопов'язані валовий дохід, бухгалтерський та економічний прибуток фірми?
4. У чому полягає стимулююча функція економічного прибутку?
5. Назвіть головні умови максимізації прибутку фірми.
6. Чим різняться і як пов'язані між собою поняття «беззбитковість» і «прибутковість» фірми?
7. Охарактеризуйте основні показники рентабельності фірми.
8. Методи ціноутворення. Назвіть та охарактеризуйте.
9. Що таке процес функціонування ринку.
10. Назвіть види цін.
11. Чинники, що визначають ціни на товари.
12. Специфічні чинники ціноутворення.

Індивідуальні завдання до Теми 8 Теми рефератів

1. Сутність і функції ціни.
2. Система цін і їх класифікація.
3. Зовнішні та внутрішні чинники впливу на формування ціни
4. Стратегія і тактика ціноутворення.
5. Державна політика ціноутворення та соціальний захист населення.
6. Формування доходу підприємства.
7. Прибуток підприємства і його формування в умовах ринкових відносин.
8. Рентабельність продукції і виробництва.
9. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства.

Завдання.

Розрахуйте прибуток до оподаткування та чистий прибуток.

Показник	Рік 1	Рік 2
Доходи	2389,43	2896,11
Видатки	1950,19	2379,59
Прибуток до оподаткування = Доходи-Видатки	439,24	
Податок на прибуток	55,88	68,24

Чистий прибуток = Доходи-Видатки- Податок на прибуток	383,36	
---	--------	--

(Відповіді: $П_{оп}=516,52$ $ЧП=448,28$)

Завдання.

Відповідно до методу ціноутворення «витрати + прибуток», визначте ціну (Ц), товару якщо прибуток (П) складає 30 % собівартості (С) товару.

№ за/п	Назва статті	Товар 1	Товар 2	Товар 3
		(грн. за од.)	(грн. за од.)	(грн. за од.)
1.	Сировина та матеріали (60%)	42	45	48
2.	Енерговитрати (10%)	7	7,5	8
3.	ЗП та нарахування (10%)	7	7,5	8
4.	Амортизація (10%)	7	7,5	8
5.	Загально фірмові витрати (5%)	3,5	3,75	4
6.	Інші витрати (5%)	3,5	3,75	4
Разом (1-6) СОБІВАРТІСТЬ		70	75	80
7.	Прибуток П (30%) від собівартості	21	22,5	24
8.	Ціна Ц=С+П	?	?	?
Розрахувати коефіцієнт валової рентабельності основної діяльності $P=П/С$				
9.	Прибуток П	22	23	24
10.	$P=П/С * 100\%$	31,43	?	?

(Відповіді: $Ц1=91$ $Ц2=97,5$ $Ц3=104$ $P2=30,67$ $P3=30,00$)

III Курс 5 семестр

ТЕМА 9. Сутність і функції ціни. Закон попиту і пропозиції.

Рівноважна ціна.

Семінарське заняття № 9 – 2 год.

План

1. Визначення поняття «ціна».
2. Визначення поняття ціни К. Марксом.
3. Визначення поняття ціни в класичній політекономії.
4. Визначення поняття ціни в теорії витрат виробництва і теорії граничної корисності.
5. Функції ціни.
6. Категорії цін.
7. Види цін.
8. Вплив цін на діяльність фірми.
9. Розрахунок реальної (порівняної) ціни

10. Вплив цін на зовнішнє і на внутрішнє середовище підприємства.
11. Державне регулювання ринку і цін.
12. Закон України «Про ціни і ціноутворення».
13. Розрахунок еластичності попиту.
14. Розрахунок еластичності пропозиції.
15. Побудова кривої байдужості та функції корисності двох товарів.
16. Знаходження рівноважної ціни.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: ціна, цінність, теорія витрат, теорія граничної корисності, реальна ціна, трансфертні ціни, ціна-нетто, ціна-брутто, ціна франко, попит, пропозиція, еластичність попиту і пропозиції, ціна рівноваги, крива байдужості, функція корисності двох товарів.

Практичне заняття № 9 – 2 год.

План

1. Закон попиту і пропозиції. Рівноважна ціна.
2. Еластичність попиту і пропозиції.
3. Крива байдужості, функція корисності двох товарів.
4. Ціна рівноваги та її динаміка.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:

- уміння розраховувати та розуміти значення коефіцієнту еластичності попиту;
- уміння розраховувати та розуміти значення коефіцієнту еластичності пропозиції;
- навички оцінювання попиту та пропозиції на ринку.

Завдання для самостійної роботи до Теми 9:

1. Що таке ціна товару або послуги.
2. Визначення поняття ціни через теорію трудової вартості.
3. Визначення поняття ціни в класичній політекономії.
4. Теорії витрат виробництва і теорії граничної корисності як основа для визначення поняття ціни.
5. Обґрунтуйте функції ціни.
6. Категорії цін. Ознаки та різновид цін.
7. Розкрийте суть видів ціни.
8. Вплив цін на діяльність підприємства.
9. Державне регулювання ринку і цін.
10. Закон України «Про ціни і ціноутворення».
11. Вільні; регульовані; фіксовані ціни.
12. Що таке ринковий попит. Закон попиту.
10. Визначення еластичності попиту.
11. Що таке пропозиція на ринку. Закон пропозиції.
12. Визначення еластичності пропозиції.

13. Що таке пряма еластичність попиту за ціною.
14. Що таке еластичність пропозиції за ціною.
15. Закон попиту і пропозиції. Ціна рівноваги.
16. Функція корисності двох товарів, крива байдужості,
17. Ціна рівноваги, динаміка зміни ціни рівноваги.

Індивідуальні завдання до Теми 9 Теми рефератів

1. Визначення поняття ціни за К. Марксом, в класичній політекономії, в теорії витрат виробництва і теорії граничної корисності.
2. Функції ціни, категорії цін.
3. Види цін. Вплив цін на діяльність фірми.
4. Закон попиту.
5. Еластичність попиту.
6. Закон пропозиції.
7. Еластичність пропозиції.
8. Пряма еластичність попиту за ціною.
9. Еластичність пропозиції за ціною.
10. Ціна рівноваги.
11. Крива байдужості, функція корисності двох товарів.
12. Динаміка зміни ціни рівноваги

ТЕМА 10. Загальна характеристика витрат на виробництво продукції (надання послуг). Сукупні витрати і собівартість продукції (послуг). *Семінарське заняття № 10 – 2 год.*

План

1. Економічні витрати.
2. Зовнішні та внутрішні витрати.
3. Постійні витрати.
4. Змінні витрати.
5. Середні валові, середні постійні, середні змінні витрати.
6. Граничні витрати, ефект масштабу виробництва.
7. Витрати на одиницю продукції.
8. Витрати як складова собівартості продукції.
9. Управління витратами на підприємстві.
10. Критичний обсяг виробництва (точка беззбитковості).
11. Сукупні витрати підприємства.
12. Кошторис виробництва.
13. Склад матеріальних витрат кошторису виробництва.
14. Калькуляція собівартості одиниці продукції.
15. Загальні статті калькуляції одиниці продукції.
16. Собівартість валової, товарної і реалізованої продукції.
17. Собівартість реалізованої продукції.
18. Параметричні методи оцінювання собівартості новоствореного товару.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: витрати, граничні витрати, витрати на одиницю продукції, собівартість, кошторис виробництва, статті калькуляції, валова продукція, товарна продукція, реалізована продукція, параметричні методи.

Практичне заняття № 10 – 2 год.

План

1. Розрахунок постійних та змінних витрат виробництва.
2. Розрахунок витрат на одиницю продукції.
3. Граничні витрати, ефект масштабу виробництва.
4. Витрати як складова собівартості продукції.
5. Точка беззбитковості.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:

- уміння розраховувати всі види витрат;
- уміння складати кошторис виробництва;
- навички знаходження точки беззбитковості.

Завдання для самостійної роботи до Теми 10:

1. Що таке сукупні витрати підприємства.
2. Що таке кошторис виробництва.
3. Склад матеріальних витрат кошторису виробництва.
4. Калькуляція собівартості одиниці продукції.
5. Загальні статті калькуляції одиниці продукції.
6. Собівартість валової, товарної і реалізованої продукції.
7. Собівартість реалізованої продукції.
8. Параметричні методи оцінювання собівартості новоствореного товару.
9. Розкрийте альтернативну природу економічних витрат фірми.
10. У чому полягає різниця між зовнішніми та внутрішніми витратами фірми?
11. Як вимірюється вартість внутрішніх витрат фірми?
12. Чому саме в короткотерміновому періоді функціонування фірми її витрати можна поділити на постійні й перемінні?
13. Дайте визначення валовим, середнім та граничним витратам фірми.
14. Поняття про економічні витрати.
15. Що таке зовнішні та внутрішні витрати.
16. Постійні витрати на виробництві.
17. Змінні витрати на виробництві.
18. Що таке середні валові, середні постійні, середні змінні витрати.
19. Граничні витрати, ефект масштабу виробництва.
20. Що таке витрати на одиницю продукції.
21. Поняття про витрати як складову собівартості продукції.
22. Як здійснюється управління витратами на підприємстві.

23. Критичний обсяг виробництва (точка беззбитковості).

Індивідуальні завдання до Теми 10

Теми рефератів

1. Економічні витрати. Зовнішні та внутрішні витрати.
2. Постійні та змінні витрати.
3. Середні валові, постійні, змінні витрати. Витрати на одиницю продукції.
4. Граничні витрати, ефект масштабу виробництва.
5. Витрати як складова собівартості продукції. Управління витратами на підприємстві.
6. Критичний обсяг виробництва (точка беззбитковості).
7. Сукупні витрати підприємства. Кошторис виробництва.
8. Калькуляція собівартості одиниці продукції.
9. Собівартість валової, товарної і реалізованої продукції.
10. Методи оцінювання собівартості новоствореного товару.

Завдання.

Обчисліть темп приросту вартості основних фондів.

Рік (і)	Вартість ОВФп на початок року (тис. грн.)	Вартість ОВФк на кінець року (тис. грн.)	Середньорічна вартість ОВФср (тис. грн.)	Темп приросту вартості ОВФ, %
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
			$(4) = ((2) + (3)) / 2$, ОВФср = $(ОВФп +$ $ОВФк) / 2$	$T = (ОВФср_i /$ $ОВФср_{i-1}) * 100\% - 100\%$
1	137408,0	152676,0	145042,0	
2	152676,0	150091,0	151383,5	4,4
3	150091,0	144011,0	147051,0	
4	144011,0	146335,0	145173,0	
5	146335,0	257144,0	201739,5	
6	257144,0	389571,0	323357,5	

Наприклад: $T_2 = (151383,5 - 145042,0) * 100\% - 100\% = 4,4\%$

(Відповіді $T_3 = -2,9$ $T_4 = -1,3$ $T_5 = 39,0$ $T_6 = 60,3$)

ТЕМА 11. Прибуток як частина ціни. Види цін. Методи та фактори ціноутворення.

Семінарське заняття № 11 – 2 год.

План

1. Прибуток як основне джерело фінансування розвитку підприємства.
2. Валовий, маржинальний та операційний прибуток.
3. Джерела формування прибутку.
4. Напрямки використання прибутку підприємств.
5. Взаємозв'язок та відмінності доходу та прибутку підприємства.
6. Види цін.

7. Структура оптової ціни.
8. Основні види цін і тарифів за окремими класифікаційними ознаками.
9. Оптові та роздрібні ціни.
10. Систему франкування цін при транспортуванні.
11. Поняття «кон'юнктура ринку».
12. Специфічні чинники ціноутворення.
13. Методи ціноутворення.
14. Фактори ціноутворення.
15. Сутність, мета і роль цінової політики.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: валовий прибуток, маржинальний та операційний прибуток, дохід, оптові ціни, роздрібні ціни, вільні ціни, регульовані ціни, фіксовані ціни, тип ринку, вид галузі, цінова політика.

Практичне заняття № 11 – 2 год.

План

1. Загальні і специфічні чинники ціноутворення.
2. Методи ціноутворення.
3. Фактори ціноутворення.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:

- розуміти та вміти застосовувати методи ціноутворення;
- розуміти цінову політику підприємства;
- навички застосування методів ціноутворення.

Завдання для самостійної роботи до Тем 11:

1. Методи ціноутворення. Назвіть та охарактеризуйте.
2. Що таке процес функціонування ринку.
3. Назвіть види цін.
4. Чинники, що визначають ціни на товари.
5. Специфічні чинники ціноутворення.
6. Назвіть фактори ціноутворення.
7. Що таке тип ринку.
8. Що таке вид галузі та категорія товару.
9. Що таке цінова політика.
10. Охарактеризуйте активну та пасивну цінову політику.
11. Що таке ціновий демпінг.
12. Надайте характеристику прибутку як основному джерелу фінансування розвитку підприємства.
13. Сутність валового, маржинального та операційного прибутку.
14. Надайте характеристику джерел формування прибутку.
15. Напрямки використання прибутку підприємств.
16. У чому полягає взаємозв'язок та відмінності доходу та прибутку підприємства.

17. Які існують види цін.
18. Розкрийте структура оптової ціни.
19. Основні види цін і тарифів за окремими класифікаційними ознаками.
20. Що таке оптові та роздрібні ціни.
21. Система франкування цін при транспортуванні.
22. Чим різняться зміст понять «дохід» і «прибуток фірми»?
23. Дайте характеристику головним науковим підходам до визначення прибутку.
24. Як взаємопов'язані валовий дохід, бухгалтерський та економічний прибуток фірми?
25. У чому полягає стимулююча функція економічного прибутку?
26. Назвіть головні умови максимізації прибутку фірми.
27. Чим різняться і як пов'язані між собою поняття «беззбитковість» і «прибутковість» фірми?
28. Охарактеризуйте основні показники рентабельності фірми.

Індивідуальні завдання до Теми 11

Теми рефератів

1. Валовий, маржинальний та операційний прибуток.
2. Джерела формування прибутку та напрямки його використання.
3. Взаємозв'язок та відмінності доходу та прибутку підприємства.
4. Основні види цін і тарифів за окремими класифікаційними ознаками.
5. Оптові та роздрібні ціни.
6. Структура оптової ціни.
7. Систему франкування цін при транспортуванні.
8. Кон'юнктура ринку.
9. Специфічні чинники ціноутворення.
10. Методи ціноутворення і фактори ціноутворення.
11. Сутність, мета і роль цінової політики.

Завдання:

Розрахуйте собівартість продукції

№	Назва статті	Товар 1	Товар 2
		(грн. за од.)	(грн. за од.)
	Сировина та матеріали (60%)	42	48
	Енерговитрати (10%)	7	8
	ЗП та нарахування (10%)	7	8
	Амортизація (10%)	7	8
	Загально фірмові витрати (5%)	3,5	4
	Інші витрати (5%)	3,5	4

Разом (1-6) СОБІВАРТІСТЬ

70

(Відповіді: C2=80)

ТЕМА 12. Ціноутворення в умовах досконалої конкуренції. Поняття про ринкову структуру та її види. Стратегії ціноутворення.

Семінарське заняття № 12 – 2 год.

План

1. Конкуренція, її види та основні риси.
2. Досконала конкуренція. Ціноутворення в умовах досконалої конкуренції.
3. Монополія. Ціноутворення в умовах монополії.
4. Олігополія. Ціноутворення в умовах олігополії.
5. Політика зміни поточних цін.
6. Вплив зміни поточних цін на прибуток.
7. Реакція конкурентів та фірми на зміну цін.
8. Цінова стратегія фірми в ринковій ситуації.
9. Маркетингові стратегії цін.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: конкуренція, досконала конкуренція, монополія, олігополія, цінові стратегії, маркетинг, цінова політика.

Практичне заняття № 12 – 2 год.

План

1. Конкуренція. Види ринків.
2. Досконала конкуренція.
3. Основні риси монополії.
4. Основні риси монополії.
5. Основні риси олігополії.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:

- розуміти чинники та фактори ціноутворення,
- розуміти стратегії ціноутворення;
- навички обґрунтування оцінювання видів ринків.

Завдання для самостійної роботи до Теми 12:

1. Охарактеризуйте політику зміни поточних цін.
2. Охарактеризуйте залежність зміни поточних цін та еластичності попиту.
3. Випадки, коли зниження цін виправдане.
4. Поясніть вплив зміни поточних цін на прибуток.
5. Поясніть реакцію фірми на зміну цін.
6. Що таке цінова стратегія фірми.
7. Значення цінових стратегій в економіці України.
8. Які фактори впливають на цінову стратегію фірми.
9. Перелічіть та поясніть цінові стратегії фірми в ринковій ситуації.

10. Що таке маркетингові стратегії цін.
11. Що таке цінові лінії та діапазон цін.
12. Як ціни пов'язані з конкуренцією.
13. Що таке олігополістичний ринок.
14. Модель ціноутворення при олігополії.
15. Що таке ринок чистої монополії.
16. Модель ціноутворення при чистій монополії.
17. Що таке цінова дискримінація.
18. Яке ціноутворення на конкурентному ринку.
19. Які функції виконує ціна в ринковій економіці?
20. Які види цін існують сьогодні в економіці України?
21. Які фактори впливають на ціноутворення в ринковій економіці?
22. Що визначає цінова стратегія фірми (підприємства)?
23. Які основні розбіжності є в методах ціноутворення?
24. За яких умов підприємство обирає активну або пасивну політику ціноутворення?
25. До яких наслідків можуть призвести вільні ціни на ринку чистої монополії?

Індивідуальні завдання до Теми 12

Теми рефератів

1. Конкуренція, її види та основні риси.
2. Ціноутворення в умовах досконалої конкуренції.
3. Ціноутворення в умовах монополії.
4. Ціноутворення в умовах олігополії.
5. Вплив зміни поточних цін на прибуток.
6. Реакція конкурентів та фірми на зміну цін.
7. Цінова стратегія фірми в ринковій ситуації.
8. Стратегії ціноутворення.

Завдання.

Розрахунок ціни за методом «середні витрати плюс прибуток» $P = V \cdot (1 + p)$, де p – норма прибутку (звичайно 15–25%); V – витрати.

V	$p\%$	$P(\text{ціна})$
210	15	
225	20	
240	25	

(Відповіді: $P_1 = 241,5$ $P_2 = 270$ $P_3 = 300$)

Тема 13. Бізнес-план. Характеристика розділів I та II (Опис галузі й компанії).

Семінарське заняття № 13 — 2 год.

План

1. Поняття та функції дисципліни «бізнес-планування».

2. Основні розділи бізнес-плану та їх характеристика.
3. Місія, ціль та стратегія бізнес планування.
4. Опис галузевих параметрів бізнес-проекту.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: бізнес-план, місія, ціль, стратегія, галузеві параметри, резюме.

Практичне заняття № 13 — 2 год.

План

1. Бізнес-планування, його сутність та задачі.
2. Міжнародні вимоги до складання бізнес-плану.
3. Визначення місії, цілі та стратегії бізнес-плану фірми.
4. Виявлення сильних і слабких сторін бізнес-проекту.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:

- уміння визначати стратегії бізнес-проекту, його місії та цілі;
- виявляти сильні і слабкі сторони бізнес-плану;
- навички описувати галузеві параметри бізнес-проекту.

Питання до самостійного вивчення

1. Що таке бізнес-план та в чому полягає відмінність бізнес-плану від планів виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємства.
2. Охарактеризуйте підготовчу стадію у розробці бізнес-плану.
3. Що таке стратегічне планування.
4. Як відбувається вибір стратегії бізнес-плану.
5. Оптимальні розділи бізнес плану та характер впливу кожного із них.
6. Змалюйте та охарактеризуйте підходи до розробки бізнес-плану.
7. Що таке місія, ціль та стратегія бізнес планування.
8. Охарактеризуйте вибір стратегії при розробці бізнес-плану.
9. Яка інформація є обов'язковою у «Резюме» та у «Додатках».
10. Налайте характеристику підходів до опису галузевих параметрів бізнес-проекту.

Індивідуальні завдання до Теми 13

Теми рефератів

1. Що таке «бізнес-планування», його предмет, об'єкт та функції..
2. Розділи бізнес-плану, їх характеристика.
3. Що таке місія, ціль, стратегія бізнес планування. Види стратегій та їх характеристики.
4. Галузеві параметри бізнес-проекту.
5. Охарактеризуйте галузь, де виробляється товар.
6. Охарактеризуйте підприємство.
7. Назвіть основні етапи розробки товару.

Тема 14. Розділи III і IV бізнес-плану. Опис послуг (товарів). Продажі й маркетинг.

Семінарське заняття № 14 — 2 год.

План

1. Як проводиться дослідження ринку у бізнес-плані.
2. Визначення цільового ринку розповсюдження продукту.
3. Розділ бізнес-плану «маркетинг-план» і його написання.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: маркетинг-план, цільовий ринок, місткість ринку, стратегії маркетинг-плану.

Практичне заняття № 14 — 2 год.

План

1. Опис послуг (товарів)
2. Дослідження ринку.
3. Сегментація ринків споживачів.
4. Що таке цільовий ринок.
5. Аналіз конкурентів.
6. Цінова політика.
7. Політика продажу.
8. Рекламна діяльність.
9. Маркетингові стратегії.
10. Фінансування плану маркетингу.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:

- *уміння відрізнити стратегії маркетингу підприємств;*
- *уміння розраховувати ціну продукту;*
- *навички обрання видів реклами та розрахунків витрат на рекламу.*

Питання до самостійного вивчення

1. Що таке дослідження ринку.
2. Як досліджується кількість споживачів майбутнього продукту.
3. Що таке цільовий ринок.
4. Що таке місткість ринку або прогнозна оцінка обсягів річних продаж.
5. Етапи написання «маркетинг-плану».
6. Стратегії маркетинг-плану (товарна, цінова, збутова та комунікаційна).
7. Методи розрахунку ціни у «маркетинг-плані».
8. Фінансові потреби на реалізацію плану маркетингу.

**Індивідуальні завдання до Теми 14
Теми рефератів**

1. Дослідження ринку у бізнес-плані. Види ринків (з точки зору споживачів та товарів).
2. Цільовий ринок розповсюдження продукту.
3. «Маркетинг-план» та його складові.
4. Послідовність розробки «Маркетинг-плану».
5. Охарактеризуйте стратегії маркетингу підприємства.
6. Розрахуйте ціну на продукт.
7. Прогноз збуту товару.
8. Яку рекламу обере підприємство. Витрати на рекламу.

Тема 15. Розділи V, VI бізнес-плану. Виробничий план. Організаційний план.

Семінарське заняття № 1 5— 2 год.

План

1. Характеристика розділу «Виробничий план»
2. Характеристика технології виробництва та контроль якості продукції.
3. Визначення потреб підприємства (проекту) в основних виробничих фондах та оборотних активах.
4. Характеристика розділу «Організаційний план».
5. Потреба в персоналі в розділі «Організаційний план».

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: організаційний план, виробничий план, ресурсне забезпечення, проект, технологія, якість виробничого процесу.

Практичне заняття № 2 — 2 год.

План

1. Географічне розташування підприємства.
2. Технологія виробництва, контроль якості. Виробнича програма підприємства.
3. Потреба в основних фондах та оборотних активах.
4. Розрахунок собівартості товару. Амортизаційні відрахування.
5. Організаційна структура підприємства.
6. Управлінський персонал та трудові ресурси.
7. Професійний рівень.
8. Мета складання резюме бізнес-плану.
9. Структура резюме.
10. Презентація бізнес-плану.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:

- уміння аналізувати технологію виробництва, матеріально-технічну базу виробництва, потребу підприємства у виробничих фондах і потребу в основних фондах та оборотних активах;
- уміння написання розділу «Виробничий план» та оформлення відповідних таблиць;
- уміння аналізувати структуру управління підприємством, напрацювати навички визначення потреби у персоналі;
- навички написання розділу «Організаційний план» та оформлення відповідних таблиць.

Питання до самостійного вивчення до Теми 15:

1. Що таке виробничий план, його цілі та завдання.
2. Яку структуру має виробничий план.
3. Що таке технологія виробництва, контроль якості виробничого процесу.
4. Як формується матеріально-технічна база підприємства.
5. Ресурсне забезпечення бізнес-плану, його нормування.
6. Потреби підприємства (проекту) в основних виробничих фондах та оборотних активах.
7. Мета та цілі розробки розділу «Організаційний план».
8. Як визначається потреба в персоналі.

Індивідуальні завдання до Теми 15

Теми рефератів

1. Цілі та завдання розділу «Виробничий план».
2. Структура виробничого плану; технологія виробництва, контроль якості. Виробнича програма підприємства.
3. Потреба в основних фондах та оборотних активах.
4. Організаційний план.
5. Як визначається потреба в персоналі в розділі «Організаційний план».

Тема 16. Розділи VII і VIII, IX, X бізнес-плану. Фінансовий план. Оцінка ефективності проекту. Гарантії та ризики компанії. Резюме.

Семінарське заняття № 16 — 2 год.

План

1. «Фінансовий план», його зміст та послідовність розробки.
2. Взаємозв'язок табличних форм фінансового плану.
3. Основні фінансові коефіцієнти, їх зміст і розрахунок.
4. Оцінка ефективності бізнес-проекту.
5. Що таке підприємницький ризик. Його види та сутність.
6. Розділ «Гарантії та ризики компанії» (Оцінка ризиків).
7. Мінімізація ризиків.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: фінансовий план, план руху грошових коштів (план доходів та витрат), інвестиції, ефективність бізнес – проекту, точки беззбитковості, ліквідації,

мінімальної рентабельності, ресурсозабезпеченого прибутку, рентабельність, підприємницький ризик, види ризиків, ймовірність, дисперсія, середньоквадратичне відхилення, коефіцієнт варіації..

Практичне заняття № 16 — 2 год.

План

1. План руху грошових коштів (план доходів та витрат).
2. Прогнозний баланс підприємства.
3. Основні прогнозні показники діяльності підприємства.
4. Аналіз беззбитковості бізнес-проекту
5. Підприємницький ризик. Сутність і види ризику.
6. Методи розробки розділу «Оцінка ризиків».
7. Напрямки мінімізації ризиків.
8. Створення резюме та презентації бізнес-плану.
9. Рентабельність інвестованих ресурсів (капіталу).
10. Чиста поточна вартість бізнес-проекту.
11. Внутрішня норма окупності (доходності) проекту.
12. Аналіз беззбитковості бізнес-проекту

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:

- *уміння написання плану руху грошових коштів;*
- *уміння розраховувати порівняльні показники оцінки фінансового стану підприємства;*
- *уміння оцінювати ефективність бізнес – проекту та розраховувати точки беззбитковості, ліквідації, мінімальної рентабельності та ресурсозабезпеченого прибутку;*
- *уміння оцінювати рентабельність інвестованих ресурсів (капіталу) та поточну вартість бізнес-проекту, період окупності;*
- *навички та уміння розраховувати порівняльні показники оцінки фінансового стану підприємства;*
- *навички створення проектного балансу у розділі «Фінансовий план»;*
- *навички класифікації джерел та загальних витрат підприємства (інвестицій).*

Питання до самостійного вивчення до Теми 16

1. Загальна сума інвестицій, необхідних для реалізації підприємницького проекту. Класифікація джерел, загальних витрат (інвестицій) бізнес-плану.
2. Планування загальних інвестицій у розділі «Фінансовий план».
3. План руху грошових коштів (план доходів та витрат) у розділі «Фінансовий план» бізнес-проекту.
4. Планування чистого доходу у розділі «Фінансовий план» бізнес-проекту.
5. Створення проектного балансу у розділі «Фінансовий план» бізнес-проекту.
6. Порівняльні показники оцінки фінансового стану підприємства. Розділ «Фінансовий план» бізнес-проекту.

7. Оцінка ефективності бізнес – проекту.
8. Критичні межі обсягів господарської діяльності (доходу): точки безбитковості, ліквідації, мінімальної рентабельності та ресурсозабезпеченого прибутку.
9. Що таке ризик реалізації підприємницького проекту.
10. Перелічіть найпоширеніші види ризиків.
11. Перелічіть зовнішні та внутрішні (за характером впливу) ризики функціонування підприємства.
12. Охарактеризуйте кількісну та якісну оцінку рівня ризику.
13. Методи оцінки ризику та їх зміст.
14. Що таке резюме бізнес-проекту.
15. Етапи складання резюме.
16. Презентація бізнес-проекту.

Індивідуальні завдання до Теми 16 Теми рефератів

1. Послідовність розробки розділу «Фінансовий план».
2. Табличні форми фінансового плану і послідовність їх заповнення.
3. Зміст і розрахунок основних фінансових коефіцієнтів.
4. Ефективність бізнес-проекту.
5. Що таке ризики підприємства. Їх види.
6. Оцінка ризиків.
7. Методи подолання ризиків.
8. Охарактеризуйте розрахунок рентабельності інвестованих ресурсів (капіталу).
9. Як оцінюється чиста поточна вартість бізнес-проекту.
10. Що таке внутрішня норма окупності (доходності) проекту.
11. Охарактеризуйте розрахунок періоду окупності бізнес-проекту.

Рекомендована література до Теми 1:

- Основні нормативні акти [1], [7], [8].
 Підручники [2], [4], [5], [6].
 Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [1], [2], [5], [8], [9], [12].
 Монографії та інші наукові видання [1], [2], [4], [5], [7].
 Інші джерела [1], [4], [5], [9].
 Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 2:

- Основні нормативні акти [1], [7], [8].
 Підручники [1], [3], [4], [6].
 Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [4], [5], [6], [7], [9], [11].
 Монографії та інші наукові видання [1], [4], [5], [6], [7].
 Інші джерела [1], [4], [5], [9].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 3:

Основні нормативні акти [1], [7], [8].

Підручники [1], [3], [4], [6].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [4], [5], [6], [7], [9], [11].

Монографії та інші наукові видання [1], [4], [5], [6], [7].

Інші джерела [1], [4], [5], [9], [10].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 4:

Основні нормативні акти [1], [7], [8].

Підручники [1], [2], [5], [6], [7].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [4], [5], [6], [7], [8], [12].

Монографії та інші наукові видання [1], [4], [5], [6], [7].

Інші джерела [1], [4], [5], [9], [10].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 5:

Основні нормативні акти [1], [7], [8].

Підручники [1], [2], [5], [6], [7].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [4], [5], [6], [7], [8], [12].

Монографії та інші наукові видання [1], [4], [5], [6], [7].

Інші джерела [1], [4], [5], [9], [10].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 6:

Основні нормативні акти [1], [7], [8].

Підручники [2], [4], [5], [6].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [1], [2], [5], [8], [9], [12].

Монографії та інші наукові видання [1], [2], [4], [5], [7].

Інші джерела [1], [4], [5], [9].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 7:

Основні нормативні акти [1], [3], [5], [6], [7].

Підручники [2], [5], [6], [7].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [3], [5], [9], [12].

Монографії та інші наукові видання [1], [2], [4], [5], [6], [7].

Інші джерела [1], [4], [5], [6], [7], [8], [9].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 8:

Основні нормативні акти [1], [3], [5], [6], [7].

Підручники [2], [5], [6], [7].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [1], [2], [3], [5], [9], [12].

Монографії та інші наукові видання [1-7].

Інші джерела [1], [2], [4], [5], [6], [7].

Інтернет-ресурси [1], [4], [5], [6], [7], [8], [10].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 9:

Основні нормативні акти [1], [3], [5], [6], [7].

Підручники [2], [5], [6], [7].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [1], [2], [3], [5], [9], [12].

Монографії та інші наукові видання [1-7].

Інші джерела [1], [2], [4], [5], [6], [7].

Інтернет-ресурси [1], [4], [5], [6], [7], [8], [10].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 10:

Основні нормативні акти [1], [3], [5], [6], [7].

Підручники [2], [5], [6], [7].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [1], [2], [3], [5], [9], [12].

Монографії та інші наукові видання [1-7].

Інші джерела [1], [2], [4], [5], [6], [7].

Інтернет-ресурси [1], [4], [5], [6], [7], [8], [10].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 11:

Основні нормативні акти [1], [3], [5], [6], [7].

Підручники [2], [5], [6], [7].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [5], [9], [12].

Монографії та інші наукові видання [1-7].

Інші джерела [1], [4], [5], [6], [7], [8], [10].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 12:

Основні нормативні акти [1], [3], [5], [6], [7].

Підручники [2], [3], [4], [5], [6], [7].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [5], [9], [12].

Монографії та інші наукові видання [[1-7].

Інші джерела [1], [4], [5], [6], [7], [8], [10].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 13:

Основні нормативні акти [1], [3], [6], [7].

Підручники [1], [2], [5], [6], [7].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [1], [4], [5], [8], [10], [11].

Монографії та інші наукові видання [1], [4], [5], [7].

Інші джерела [2], [3], [7], [8], [9], [10].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 14:

Основні нормативні акти [1], [3], [6], [7].

Підручники [1], [2], [5], [6], [7].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [1], [4], [8], [10], [11].

Монографії та інші наукові видання [1], [4], [5], [7].

Інші джерела [2], [3], [7], [8], [9], [10].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 15:

Основні нормативні акти [1], [3], [5], [6], [7].

Підручники [1], [2], [5], [6], [7].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [1], [3], [4], [8], [10], [11].

Монографії та інші наукові видання [1], [4], [5], [7].

Інші джерела [2], [3], [7], [8], [9], [10].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

Рекомендована література до Теми 16:

Основні нормативні акти [1], [3], [5], [6], [7].

Підручники [1], [2], [5], [6], [7].

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали [1], [3], [4], [8], [10].

Монографії та інші наукові видання [1], [4], [5], [7].

Інші джерела [2], [3], [7], [8], [9], [10].

Інтернет-ресурси [1], [2], [3].

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Що таке ціна товару або послуги.
2. Визначення поняття ціни через теорію трудової вартості.
3. Визначення поняття ціни в класичній політекономії.
4. Теорії витрат виробництва і теорії граничної корисності як основа для визначення поняття ціни.
5. Обґрунтуйте функції ціни.

6. Категорії цін. Ознаки та різновид цін.
7. Розкрийте суть видів ціни.
8. Вплив цін на діяльність підприємства.
9. Державне регулювання ринку і цін.
10. Закон України «Про ціни і ціноутворення».
11. Вільні; регульовані; фіксовані ціни.
12. Що таке ринковий попит. Закон попиту.
13. Визначення еластичності попиту.
14. Що таке пропозиція на ринку. Закон пропозиції.
15. Визначення еластичності пропозиції.
16. Що таке пряма еластичність попиту за ціною.
17. Що таке еластичність пропозиції за ціною.
18. Закон попиту і пропозиції. Ціна рівноваги.
19. Функція корисності двох товарів, крива байдужості,
20. Ціна рівноваги, динаміка зміни ціни рівноваги.
21. Поняття про економічні витрати.
22. Що таке зовнішні та внутрішні витрати.
23. Постійні витрати на виробництві.
24. Змінні витрати на виробництві.
25. Що таке середні валові, середні постійні, середні змінні витрати.
26. Граничні витрати, ефект масштабу виробництва.
27. Що таке витрати на одиницю продукції.
28. Поняття про витрати як складову собівартості продукції.
29. Як здійснюється управління витратами на підприємстві.
30. Критичний обсяг виробництва (точка беззбитковості).
31. Що таке сукупні витрати підприємства.
32. Що таке кошторис виробництва.
33. Склад матеріальних витрат кошторису виробництва.
34. Калькуляція собівартості одиниці продукції.
35. Загальні статті калькуляції одиниці продукції.
36. Собівартість валової, товарної і реалізованої продукції.
37. Собівартість реалізованої продукції.
38. Параметричні методи оцінювання собівартості новоствореного товару.
39. Розкрийте альтернативну природу економічних витрат фірми.
40. У чому полягає різниця між зовнішніми та внутрішніми витратами фірми?
41. Як вимірюється вартість внутрішніх витрат фірми?
42. Чому саме в короткотерміновому періоді функціонування фірми її витрати можна поділити на постійні й перемінні?
43. Дайте визначення валовим, середнім та граничним витратам фірми.
44. Надайте характеристику прибутку як основному джерелу фінансування розвитку підприємства.
45. Сутність валового, маржинального та операційного прибутку.
46. Надайте характеристику джерел формування прибутку.

47. Напрямки використання прибутку підприємств.
48. У чому полягає взаємозв'язок та відмінності доходу та прибутку підприємства.
49. Які існують види цін.
50. Розкрийте структура оптової ціни.
51. Основні види цін і тарифів за окремими класифікаційними ознаками.
52. Що таке оптові та роздрібні ціни.
53. Система франкування цін при транспортуванні.
54. Чим різняться зміст понять «дохід» і «прибуток фірми»?
55. Дайте характеристику головним науковим підходам до визначення прибутку.
56. Як взаємопов'язані валовий дохід, бухгалтерський та економічний прибуток фірми?
57. У чому полягає стимулююча функція економічного прибутку?
58. Назвіть головні умови максимізації прибутку фірми.
59. Чим різняться і як пов'язані між собою поняття «беззбитковість» і «прибутковість» фірми?
60. Охарактеризуйте основні показники рентабельності фірми.
61. Методи ціноутворення. Назвіть та охарактеризуйте.
62. Що таке процес функціонування ринку.
63. Назвіть види цін.
64. Чинники, що визначають ціни на товари.
65. Специфічні чинники ціноутворення.
66. Назвіть фактори ціноутворення.
67. Що таке тип ринку.
68. Що таке вид галузі та категорія товару.
69. Що таке цінова політика.
70. Охарактеризуйте активну та пасивну цінову політику.
71. Що таке ціновий демпінг.
72. Як ціни пов'язані з конкуренцією.
73. Що таке олігополістичний ринок.
74. Модель ціноутворення при олігополії.
75. Що таке ринок чистої монополії.
76. Модель ціноутворення при чистій монополії.
77. Що таке цінова дискримінація.
78. Яке ціноутворення на конкурентному ринку.
79. Які функції виконує ціна в ринковій економіці?
80. Які види цін існують сьогодні в економіці України?
81. Які фактори впливають на ціноутворення в ринковій економіці?
82. Що визначає цінова стратегія фірми (підприємства)?
83. Які основні розбіжності є в методах ціноутворення?
84. За яких умов підприємство обирає активну або пасивну політику ціноутворення?

85. До яких наслідків можуть призвести вільні ціни на ринку чистої монополії?
86. Охарактеризуйте політику зміни поточних цін.
87. Охарактеризуйте залежність зміни поточних цін та еластичності попиту.
88. Випадки, коли зниження цін виправдане.
89. Поясніть вплив зміни поточних цін на прибуток.
90. Поясніть реакцію фірми на зміну цін.
91. Що таке цінова стратегія фірми.
92. Значення цінових стратегій в економіці України.
93. Які фактори впливають на цінову стратегію фірми.
94. Перелічіть та поясніть цінові стратегії фірми в ринковій ситуації.
95. Що таке маркетингові стратегії цін.
96. Що таке цінові лінії та діапазон цін.
97. Що таке бізнес-план та в чому полягає відмінність бізнес-плану від планів виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємства.
98. Охарактеризуйте підготовчу стадію у розробці бізнес-плану.
99. Що таке стратегічне планування. Види стратегій.
100. Як відбувається вибір стратегії бізнес-плану. Види стратегій.
101. Оптимальні розділи бізнес плану та вміст кожного із них.
102. Охарактеризуйте етапи розробки та розділи бізнес-плану.
103. Що таке місія, ціль та стратегія бізнес-плану.
104. Охарактеризуйте вибір стратегії при розробці бізнес-плану.
105. Яка інформація є обов'язковою у «Резюме» та у «Додатках».
106. Налайте характеристику підходів до опису галузевих параметрів бізнес-проекту.
107. Що таке дослідження ринку.
108. Як досліджується кількість споживачів майбутнього продукту.
109. Що таке цільовий ринок.
110. Що таке місткість ринку або прогнозна оцінка обсягів річних продаж.
111. Етапи написання «маркетинг-плану».
112. Стратегії маркетинг-плану (товарна, цінова, збутова та комунікаційна).
113. Методи розрахунку ціни у «маркетинг-плані».
114. Фінансові потреби на реалізацію плану маркетингу.
115. Що таке виробничий план, його цілі та завдання.
116. Яку структуру має виробничий план.
117. Що таке технологія виробництва та контроль якості виробничого процесу.
118. Як формується матеріально-технічна база підприємства.
119. Ресурсне забезпечення бізнес-плану, його нормування.
120. Потреби підприємства (проекту) в основних виробничих фондах та оборотних активах.
121. Мета та цілі розробки розділу «Організаційний план».

122. Як визначається потреба в персоналі в бізнес-плані.
123. Загальна сума інвестицій, необхідних для реалізації підприємницького проекту. Класифікація джерел, загальних витрат (інвестицій) бізнес-плану.
124. Планування загальних інвестицій у розділі «Фінансовий план».
125. План руху грошових коштів (план доходів та витрат) у розділі «Фінансовий план» бізнес-проекту.
126. Планування чистого доходу у розділі «Фінансовий план» бізнес-проекту.
127. Створення проектного балансу у розділі «Фінансовий план» бізнес-проекту.
128. Порівняльні показники оцінки фінансового стану підприємства. Розділ «Фінансовий план» бізнес-проекту.
129. Оцінка ефективності бізнес –проекту.
130. Критичні межі обсягів господарської діяльності (доходу): точки безбитковості, ліквідації, мінімальної рентабельності та ресурсозабезпеченого прибутку.
131. Що таке ризик реалізації підприємницького проекту.
132. Перелічить та розкрийте суть найпоширеніших видів ризиків бізнес-проекту.
133. Перелічить зовнішні та внутрішні (за характером впливу) ризики функціонування підприємства.
134. Охарактеризуйте кількісну та якісну оцінку рівня ризику.
135. Методи оцінки ризику та їх зміст.
136. Що таке резюме бізнес-проекту.
137. Етапи складання резюме.
138. Презентація бізнес-проекту.